

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKTOR: MARCELI POROWSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

WARSZAWA, MAZOWIECKA № 7. TEL. 107-11.

KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 Strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	1/2 strony " "	" 80
roczna	" 36	1 strona przed tekstem	" 200
Pojedynczy zeszyt	" 2	1/2 strony " "	" 100
		Zewnętrzna strona okładki	" 300
		Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 150/0.	

Treść zeszytu 6-go 1930 r.

	<i>str.</i>
1. Z. M. W jedności siła	229
2. Stanisław Podwiński. Zaopatrzenie emerytalne pracowników i człon- ków zarządów Związków Komunalnych b. zaboru rosyjskiego . . .	232
3. Franciszek Piltz: Komunalna organizacja kredytowa (c. d.). . . .	237
4. Ze Związku Miast Polskich	245
5. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych, — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz	261
6. Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.	272
7. Kronika: I. Ogólna, II. Z życia Miast, III. Kronika zagraniczna . . .	275
8. Poradnik	283
9. Głosy prasy	288
10. Biblijografia	290
11. Komunikaty	291

W jedności siła.

Każdy działacz samorządowy niewątpliwie odczuwa, jak mało jeszcze interesuje się nasze społeczeństwo samorządem, jak niedostatecznie rozumie samą jego istotę i wartość. To też samorząd często staje się niejako kozłem ofiarnym, na którego przerzuca się w pewnym stopniu odpowiedzialność nieraz za winy niepopołnione. Pojedyncze wypadki nieprzemyślnych posunięć w gospodarce samorządu są zwykle wyolbrzymiane i uogólniane. Nie pochodzi to oczywiście ze złej woli, lecz poprostu z nieznamośności samorządu i warunków, w jakich on pracuje. Ten nieprzychylny stosunek do samorządu przejawia się zarówno w stosunku do samorządu ziemskiego, jak i do samorządu miejskiego.

W tym stanie rzeczy powstaje konieczność zjednoczenia się we własnych organizacjach—w danym razie w Związku Miast— i stworzenia ze Związku silnej i zwartej organizacji samorządu miejskiego. Organizacja ta oczywiście nie może stawiać się bojową organizacją, zwracającą się ostrzem przeciwko własnym władzom państwowym, w imię jakichś własnych interesów. Pamiętać bowiem należy, że samorząd jest niczem innym, jak częścią administracji publicznej i czynnikiem państwowo - twórczym. Zadaniem takiej organizacji musi być z jednej strony czuwanie nad podnoszeniem poziomu gospodarki zrzeszonych samorządów, pomoc w usuwaniu braków w tej gospodarce, a z drugiej strony wpływanie na bieg ustawodawstwa, dotyczącego samorządu, w kierunku pożądanym dla rozwoju samorządu, tudzież wpływanie na należyte układanie się stosunków między samorządem, a jego władzami nadzorczymi i w końcu szerzenie idei samorządu wśród społeczeństwa i zwalczanie do niego uprzedzeń.

Potrzeba istnienia takiej organizacji nie koniecznie powinna być mierzona stopniem tych realnych korzyści, jakie poszczególni jej członkowie—w danym razie poszczególne miasta — z istnienia organizacji otrzymują. Nie powinien stosunek poszczególnych miast do ich Związku układać się według miary tego, w jakim stopniu te lub inne miasto w pewnym okresie czasu korzysta z pomocy Związku w pewnych konkretnych sprawach. Załatwianie przez Związek Miast takich czynności, jak udzielanie informacji co do stanu i sposobu decydowania przez władze konkretnych spraw, dotyczących poszczególnych miast, interwencje u władz w poszczególnych sprawach, popieranie wystąpień do władz poszczególnych miast — musi być zaliczone do drugorzędnych zadań Związku. Jeżeli tak się rzeczy układają, że dane miasto nie ma potrzeby w ciągu pewnego okresu czasu zwracać się w konkretnych sprawach o pomoc do Związku, to i w tym wypad-

ku byłby niesłuszny wniosek, że istnienie Związku jest dla danego miasta bez znaczenia. Stosunku do Związku nie można oczywiście budować na tem, czy i w jakim stopniu Związek mógł w poszczególnych przypadkach przyczynić się do uwzględnienia przez władze słusznych skądinąd postulatów nawet ogółu miast. Od Związku należy żądać tylko tego, aby w takich razach niczego nie zaniedbał.

Powodzenie akcji, podejmowanej w interesie samorządu miejskiego przez Związek Miast, zależy zresztą w dużym stopniu od tego, jak mocne oparcie ma Związek wśród zrzeszonych członków. Zwartość organizacji, silne popieranie jej przez członków, jest jedyną rękojmią siły i wpływów każdej organizacji, a w tej liczbie i Związku Miast.

Niestety, — nie wszystkie miasta rozumieją należycie znaczenie Związku Miast. Wprawdzie do Związku należy przeszło 80% miast polskich a w tej liczbie wszystkie miasta ponad 10.000 mieszkańców — jest jednak przeszło 100 miast mniejszych, które do Związku dotychczas nie należą. Trudno zrozumieć, czemu przypisać to odosobnienie i przytem tych właśnie miast, które najczęściej mogą potrzebować pomocy Związku właśnie w konkretnych sprawach, specjalnie ich dotyczących (udzielenie porady, wyjaśnienia prawnego i t. d.). Trudno przypuścić, aby, pomimo ciężkiej sytuacji finansowej, nawet tych miast nie stać było na płacenie składki, której wysokość na rok przyszły projektuje się określić na 2 grosze od mieszkańca miast, liczących do 5.000 ludności i 3 gr. — od 5 do 10.000 ludności.

Z drugiej znów strony, nawet wśród tych licznych miast, które do Związku należą, nie wyczuwa się dostatecznego zainteresowania się Związkiem. Nie mówimy już o składkach członkowskich, z którymi szereg miast zalega nadal od kilku lat. Poparcia tego niema nawet wtedy, gdy chodzi o dostarczenie Związkowi na czas danych liczbowych, potrzebnych dla przeprowadzenia pewnej akcji. Jakież powodzenie może mieć akcja Związku bez potrzebnych danych statystycznych?

Powszechnem zjawiskiem są trudności finansowe miast. W przypadkach, gdy jednak Związek zwraca się do miast w tej sprawie z prośbą o wypełnienie bardzo zresztą nieskomplikowanych kwestjonariuszy, trzeba kilka razy przypominać miastom, ażeby te kwestjonariusze zwróciły, a w licznych razach i przypomnienia nie pomagają.

Charakterystycznym przykładem więcej niż obojętnego stosunku do Związku jest prenumerata pisma związkowego i współpraca z tem pismem. Czytelników tego pisma Związek Miast stanowczo ma za mało. Jeżeli chodzi o współpracę z pismem, — to redakcja zwracała się do miast z prośbą

o systematyczne nadsyłanie wiadomości z życia miast, a przede wszystkim wiadomości o ważniejszych wydarzeniach z dziedziny gospodarki miejskiej, a nadto o poparcie pisma przez umieszczanie w nim ogłoszeń o przetargach, konkursach i t. p. Redakcja pisma podkreślała, że ta żywa współpraca z pismem będzie z korzyścią dla miast, gdyż zapomocą pisma miasta będą mogły się między sobą zapoznać, a w szczególności zapoznać się z temi poczynaniami gospodarki miejskiej które dały dodatni wynik w poszczególnych miastach i wzajemnie skorzystać ze swych doświadczeń. Odezwa ta, — poza nielicznymi wypadkami zadeklarowania gotowości współpracy, bez realnych zresztą „jak dotychczas wyników, — pozostała naogół bez głębszego oddźwięku. Wśród odpowiedzi, nadesłanych na tę odezwę, znajduje się i taka lakoniczna odpowiedź, że dane miasto poprostu „nie reflektuje na współpracę w piśmie samorządowem“ lub też, „że miasto nie widzi żadnej dobroci z takiego Związku“ (?). Nawiasem mówiąc, ta druga odpowiedź umotywowana jest należeniem miasta do miejscowego Koła Miast, co jest pewną przestrogą dla Związku przed dalszem przynajmniej tworzeniem miejscowych Kół.

Nie wszystkie jednak miasta na szczęście tak mało rozumieją konieczność popierania Związku i korzystania z jego usług, udzielanych nawet za pośrednictwem czasopisma. Jako przykład dla liczego szeregu innych miast godzi się wymienić małe miasteczko, liczące według spisu ludności z r. 1921 — 2.500 mieszkańców, — mianowicie Miłosław, które zaprenumerowało w tym roku 5 egz. „Samorządu Miejskiego“. Jak wygląda wobec tego miasto, liczące 6.000 mieszkańców (nomina sunt odiosa), które rzekomo z powodu braku funduszy nie może zaprenumerować ani jednego egzemplarza, albo miasto liczące 30.000 mieszkańców, prenumerujące tylko 1 egzemplarz? Gdyby chociaż obojętność dla Związku poprzedzała zawsze pożądana rzeczowa i życzliwa krytyka jego działalności, a o ile chodzi o pismo związkowe, krytyka programu i kierunku tego pisma, — byłoby to w pewnym stopniu zrozumiałe. Gdy jednak ta obojętność idzie równolegle z całkowitą biernością, — jest to objaw niepokojący.

Czas już wielki, doprawdy, aby miasta zrozumiały, że w ich własnym interesie leży ściśle zespolenie się ze Związkiem i, aby nie stwarzano takich sytuacji, w których Zarząd Związku zmuszony jest uciekać się do ostatecznego środka, jakim niewątpliwie jest pozbawienie miast, nie wykonywujących swych obowiązków członkowskich, prawa uczestnictwa w Zjazdach Miast.

Nie traćmy nadziei, że stosunki zmieniają się na lepsze. Oby nastąpiło to jak najrychlej!

Zaopatrzenie emerytalne pracowników i członków zarządów Związków Komunalnych b. zaboru rosyjskiego.

Pracownicy komunalni z pośród licznych rzesz pracowników umysłowych, zatrudnionych w instytucjach publicznych czy prywatnych, byli dotychczas grupą w znacznej części pozbawioną zaopatrzenia emerytalnego. Jeszcze na obszarze b. zaboru pruskiego i austriackiego dość nieliczni stali pracownicy związków komunalnych posiadają prawa emerytalne, wzorowane z reguły zupełnie ściśle na postanowieniach ustawy emerytalnej dla funkcjonarjuszów państwowych; natomiast na obszarze b. zaboru rosyjskiego przeważająca liczba związków komunalnych dotychczas nie zapewniła swym pracownikom praw emerytalnych.

Zainteresowani pracownicy domagali się oddawna uregulowania tej, tak pałającej dla nich sprawy i rozumiejąc, że funkcje, które oni spełniają w administracji publicznej w swej treści niczem nie różnią się od funkcji, pełnionych przez funkcjonarjuszów państwowych, — stali na stanowisku, że ich zaopatrzenie emerytalne nie może być gorsze od takiegoż zaopatrzenia funkcjonarjuszów państwowych. Z tych też przesłanek wychodząc, domagali się oni wydania specjalnej ustawy, normującej ich zaopatrzenie emerytalne. Wydanie jednak szybkie tego typu specjalnej ustawy było z wielu względów dość trudne. Przedewszystkiem wśród przedstawicieli związków komunalnych istniały poważne różnice zdań w jaki sposób należy zapewnić pracownikom emerytury. Zwolennicy i przeciwnicy centralnego funduszu emerytalnego, mającego obejmować obszar całego Państwa ścierali się tu dość ostro, a wobec braku zupełnego odpowiedniego materiału statystycznego, charakteryzującego element pracowniczy pod tym względem, trudno byłoby stworzyć matematyczne podstawy dla skalkulowania podstaw finansowych tego funduszu. Ponadto brak zasadniczych ustaw ustrojowych samorządu terytorjalnego, brak ustawowego określenia kompetencji poszczególnych stopni samorządu, a więc zorientowania się w jakim zakresie i w jakiej formie samorząd terytorjalny będzie korzystał z personelu urzędniczego — utrudnia powzięcie decyzji czy i w jakim stopniu mają być określone przez ogólną - państwową ustawę prawa

i obowiązki pracowników komunalnych, a więc i ich zaopatrzenie emerytalne.

Wejście w życie z dn. 1 stycznia 1928 r. rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24.XI.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) faktycznie niewiele zmieniło w tym stanie rzeczy. Rozporządzenie to ma zastosowanie do pracowników komunalnych, tylko w tym wypadku, gdy nie mają oni zapewnionego na innej drodze zaopatrzenia emerytalnego, pod względem świadczeń niegorszego od przewidzianego w powyższym rozporządzeniu. Postanowienia tego rozporządzenia nie zadawalniały jednak pracowników komunalnych i nie kwapią się oni do tego, aby być ubezpieczonymi w Zakł. Ub. Pr. Um. Przyczyną zajęcia tego stanowiska należy szukać w dwóch zasadniczych postanowieniach rozporządzenia z dn. 24.XI.1927 r., a mianowicie w zupełnie uzasadnionym dla takiej instytucji stanowisku, że zaliczenie poprzednich lat służby jest możliwe tylko za cenę odkupienia tych lat za pełną sumę należności, obliczonej w myśl odpowiednich zasad ubezpieczeniowych, a poza to, że wymiar renty starczej, czy inwalidzkiej oparty jest na średniej zarobków z całego okresu ubezpieczenia, a nie jest obliczony w/g ostatniego, zwykle najwyższego, zarobku.

W tym stanie rzeczy pracownicy, pragnąc zapewnić sobie własne zaopatrzenie emerytalne, postanowili mimo wszystko przeprowadzić przez sejm odpowiedni projekt ustawy. Projekt ten jednak wniesiony do Sejmu w końcu r. 1928 nie został załatwiony nawet przez Komisję administracyjną Sejmu w czasie poprzedniej a również i ostatniej sesji sejmowej. Dalsza droga ustawodawcza tego projektu musiałaby być bardzo długa i możliwa.

Powyższa sytuacja wymagała szybkiej interwencji, gdyż brak specjalnej ustawy, na którą i związki komunalne i pracownicy czekali, utrudniał załatwienie tej kwestji, a ze względów powyżej przytoczonych ubezpieczenie w Zakładzie Ubezp. Prac. Um. nikogo nie zadawalniało.

W tym stanie rzeczy jedynym wyjściem było uchwalenie przez związki komunalne lokalnych statutów emerytalnych, któreby, zaspakajając słuszne pretensje pracowników, były jednocześnie obciążeniem nienadmiernym dla związków komunalnych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, wychodząc z tych przesłanek i pragnąc ułatwić związkom komunalnym wywiązanie się z tego obowiązku, a uważając jednocześnie za wysoce wskazane, aby prawa emerytalne pracowników komunalnych były możliwie jednakowe we wszystkich związkach

komunalnych, opracowało wzorowy statut emerytalny pracowników komunalnych i ich rodzin i zaleciło związkom komunalnym uchwalenie powyższego statutu.

Jednym z najpoważniejszych plusów tego statutu dla związków komunalnych, w porównaniu z ubezpieczeniem swych pracowników w Z. U. P. U. jest zupełnie realna i duża możliwość gromadzenia w danym powiecie, czy mieście wydzielonem, znacznych funduszy, rok rocznie wzrastających, które ulokowane w komunalnej kasie oszczędności, zostaną na danym terenie i mogą przynieść znaczne korzyści gospodarcze i dla samorządu i dla ludności. Na uzasadnienie twierdzenia mego, że powstać mogą z tego tytułu znaczne fundusze, może służyć następujące obliczenie: 100 pracowników gmin wiejskich, miejskich nie wydzielonych i pow. zw. komunalnego, średnio pobierając 250 zł. miesięcznie, wpłaca łącznie ze składką pracodawcy 10% swego uposażenia miesięcznie do funduszu emerytalnego, co czyni 2.500 zł., a rocznie 30.000 zł. Świadczenia tego funduszu i koszty administracyjne, pokryte będą częstokroć w znacznej części z oprocentowania tego stale rosnącego kapitału i w ostatecznym wyniku zapewni fundusz emerytalny stały dopływ wkładów do lokalnych instytucyj kredytu publicznego i prywatnego.

Drugą cechą charakterystyczną tego statutu jest koncepcja ubezpieczenia pracowników nie przez każdy związek komunalny we własnym zarządzie, lecz stworzenie powiatowego funduszu emerytalnego, obejmującego pracowników gmin wiejskich, miejskich niewydzielonych i danego powiatowego związku komunalnego. Wyłączone być mają z takiego funduszu powiatowego jedynie miasta wydzielone z powiatów. System ten zapewnia danemu funduszowi możliwie dużą liczbę ubezpieczonych, zmniejszając w ten sposób ryzyko ubezpieczeniowe, nie wychodzi jednak poza powiat, gdyż stworzenie np. funduszu wojewódzkiego znacznieby skomplikowało całą organizację i zwiększyło koszty administracyjne. Należy sobie również zdawać sprawę, że w wielu powiatach tworzenie funduszy powiatowych nie jest zbyt popularne, gdyż stają tu na drodze lokalne ambicje poszczególnych związków i powołanie do życia tych funduszy będzie już i tak pewnym przełomem, przygotowującym ewentualne dalsze tworzenie funduszy wyższego stopnia, co może mieć miejsce, bądź w formie związków międzykomunalnych, bądź w formie centralnego funduszu emerytalnego, powołanego na drodze ustawodawczej.

Sam wzorowy statut emerytalny rozesłany przy okólniku Min. Spr. Wewnętrznych Nr. 148 z dnia 18 lipca 1929 r. w stosunku do pracowników komunalnych zawiera szereg bardzo korzystnych postanowień. Przede-

wszystkiem statut zapewnia pracownikom zaliczenie im lat poprzedniej służby również i przedwojennej, w stosunku 65% i za pewną minimalną opłatą, wynoszącą 2,5% uposażenia miesięcznego za każdy zaliczony miesiąc. Wymiar uposażenia emerytalnego skutecznia się od ostatniego uposażenia w czynnej służbie łącznie ze wszystkimi stałymi dodatkami. Są to przepisy korzystniejsze niż w Z. U. P. U., a nawet korzystniejsze częściowo od tych, jakie posiadają funkcjonariusze państwowi. Pozatem wdowy otrzymują nie 50%, lecz 60% zaopatrzenia męża, oraz roczną odprawę po śmierci męża, o ile ten ostatni nie nabył praw emerytalnych.

Ważną zdobyczą pracowników jest uzyskanie przez nich prawa wybierania przedstawicieli do komisji wymiarowej I i II instancji, oraz wybierania lekarza do komisji lekarskiej I i II instancji.

Statut obejmuje również i członków zarządów związków komunalnych, o ile służba stanowi ich główne zajęcie, a uposażenie główne źródło utrzymania. Z zaopatrzenia emerytalnego mogą korzystać członkowie zarządu, o ile mają przesłużone lub zaliczone do emerytury dziesięć lat służby i wtedy ich emerytura wynosi 40% ostatniego uposażenia, wzrastając za każdy rok służby o 2,4%, tak samo jak pracownikom komunalnym.

Ponadto statut zastrzega, że wszelkie dotychczasowe przepisy emerytalne, obowiązujące w poszczególnych związkach komunalnych, pozostają w mocy, a mniej korzystne winny być dostosowane do zasad wzorowego statutu.

Bardzo zasadniczy postulat zarówno dla związków komunalnych, jak i pracowników, a mianowicie umożliwienie przenoszenia się pracowników z jednego związku komunalnego do drugiego, co interesuje i samorządy, umożliwiając im zdobywanie sobie możliwie najlepszych sił, jak i pracowników, uwzględniony został w statucie w ten sposób, że każdy fundusz emerytalny zarówno powiatowy, jak i miasta wydzielonego, przyjmując statut, zobowiązuje się do przekazywania składek i przez siebie zebranych i wpłaconych przez pracownika, do tego funduszu, do którego należy związek komunalny, w którym będzie ewentualnie pracował w przyszłości dany pracownik komunalny.

Akcja, mająca na celu bądź wprowadzenie w życie zaopatrzenia emerytalnego we własnym zarządzie, bądź zgłoszenia ostatecznego pracowników do Z. U. Pr. U. rozpoczęła się jesienią 1929 roku i obecnie dobiega już końca. W związku z uchwaleniem budżetów na rok 1930/31, poszczególne związki komunalne rozstrzygają to zagadnienie i ostatecznie do dnia 1-go kwietnia b. r. akcja ta będzie już ukończona. Z dotychczasowych wyników

już obecnie można sobie zdać sprawę, że prawie wszystkie związki komunalne b. zaboru rosyjskiego zapewnią pracownikom swym zaopatrzenie emerytalne we własnym zarządzie i to przez przyjęcie wzorowego statutu i stworzenie funduszków powiatowych. Do Z. U. P. U. zgłoszonych rocznie będzie nie więcej w żadnym wypadku, niż 5 — 10% ogółu pracowników komunalnych, reszta będzie miała zaopatrzenie statutowe.

Stan ten będzie wybitną poprawą w stosunku do stanu rzeczy z przed paru lat, kiedy to ogół pracowników komunalnych b. zaboru rosyjskiego emerytur zupełnie był pozbawiony, i pozwoli to spokojnie oczekiwać pracownikom tego momentu, gdy w drodze specjalnej ustawy i dla całego obszaru Państwa będzie uregulowana sprawa ich praw i obowiązków służbowych i łącznie z tem i zaopatrzenia emerytalnego.

Komunalna organizacja kredytowa.

(c. d.)

Obecnie należy omówić organizację i zadania Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie, który powstał w r. 1919 z inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przy współudziale młodych związków komunalnych b. zaboru rosyjskiego.

P. B. K. ma na celu: 1) zaspakajanie potrzeb kredytowych związków komunalnych (wojewódzkich, powiatowych, miejskich i wiejskich) i związków celowych tworzonych przez samorządy, 2) ułatwienie im gospodarki pieniężnej, 3) prowadzenie obrachunku między niemi. P. B. K. działać może na całym terenie kraju. Faktycznie jednak działalność jego obecnie ogranicza się prawie wyłącznie do województw centralnych i wschodnich.

Pod względem prawnym P. B. K. w Warszawie jest spółką akcyjną, której udziałowcami mogą być tylko samorządy oraz instytucje prawa publicznego. Wartość 1 akcji wynosi 100 zł.

Akcjonariuszami Banku mogą więc być nie tylko same związki samorządowe ale również i kasy oszczędności oraz banki komunalne. W końcu 1927 r. Bank posiadał 450 akcjonariuszy w tem: 1 związek wojewódzki, 215 miast, 160 powiatów, 29 gmin wiejskich, 39 kas oszczędności i 6 związków celowych.

Władzami Banku są: 1) Zebranie ogólne; 2) Rada Nadzorcza i 3) Zarząd.

Zebranie ogólne jest prawomocne przy obecności co najmniej $\frac{1}{3}$ ogółu akcjonariuszy reprezentujących co najmniej $\frac{1}{3}$ część kapitału zakładowego; każde 5 akcji daje prawo 1 głosu, przy maksimum 10 głosów.

Rada Nadzorcza, wybierana na 3 lata przez zebranie ogólne, składa się z 12 członków. Zarząd z 3-ch członków jest mianowany przez Radę z osób z poza jej grona.

Polski Bank Komunalny podlega nadzorowi Państwa (Min. Spr. Wewn. w porozumieniu z Min. Skarbu), wykonywanemu przez komisarza rządowego, który ma bardzo szerokie uprawnienia (uczestnictwo we wszystkich posiedzeniach, zawieszanie uchwał, wgląd we wszystkie sprawy Banku) i jest wynagradzany przez Bank.

W dziale operacyj bankowych P. B. K. ma naogół te same uprawnienia, co Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu.

Kredyt długoterminowy jest udzielany przez P. B. K. według statutu w obligacjach oraz listach zastawnych.

Z kredytu obligacyjnego mogą korzystać tylko samorządy. Obligacje są zabezpieczone funduszami Banku oraz majątkiem i dochodami dłużników. Obligacje posiadają prawa papierów pupilarnych.

Pożyczki w listach zastawnych mogą być udzielane nie tylko samorządom oraz ich zrzeszeniom i spółdzielniom przez nie organizowanym, lecz również osobom prywatnym. Pożyczki te są długoterminowe, zabezpieczone hipotecznie na pierwszych 60% realnej wartości nieruchomości dłużników. Należy zaznaczyć, że listów zastawnych P. B. K. dotychczas nie emitował. Pożyczki długoterminowe są udzielane tylko tym związkom komunalnym, których wydatki na spłatę długów i procentów nie przekraczają 25% całych rocznych wydatków. Pożyczki udzielone jednemu związkowi nie mogą przekraczać 5-krotnego kapitału zakładowego Banku. Pożyczki długoterminowe są udzielane tylko po dokładnem zbadaniu stanu finansowego ew. dłużnika i jego gospodarki, oraz po określeniu celu zaciągnięcia pożyczki. Bank ma prawo kontroli zużycia pożyczki.

Z zysków Banku 30% odlicza się na rezerwy, dywidenda może wynosić najwyżej 8% od udziałów. O reszcie zysku decyduje Zebranie Ogólne.

Polski Bank Komunalny w Warszawie niema uprawnień związków rewizyjnych. Za jego jednak inicjatywą i jego staraniem powstał w lutym 1927 r. „Związek Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności“ z siedzibą w Warszawie, który wykonywuje czynności rewizyjne oraz dba o odpowiednią organizację i działalność zrzeszonych kas oszczędności. Do Związku tego należą wyłącznie kasy oszczędności b. zaboru rosyjskiego w liczbie dotychczas 120. Między P. B. Komunalnym i Związkiem Kas Oszczędności panuje ścisła współpraca. Instytucje te dopełniają się więc wzajemnie.

Jak już wiadomo, w b. zaborze austriackim niema komunalnej centralnej organizacji kredytowej. Istnieje tam jedynie związek rewizyjny pod nazwą: „Związek Polskich Kas Oszczędności we Lwowie“ (powstał w 1902 roku pod pierwotną nazwą „Związek Galicyjskich Kas Oszczędności“) w celach analogicznych do celów „Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie“.

Do tego Związku należy przeszło 60 kas.

Związek we Lwowie wydaje od dn. 1 kwietnia 1929 r. swe pismo pod nazwą „Kwartalnik Kas Oszczędności“.

Związek Komunalnych Kas Oszczędności województwa śląskiego, któ-

ry jest zasadniczo związkiem rewizyjnym, posiada pewne cechy wyróżniające go z pośród innych związków rewizyjnych.

Statut tego Związku stwierdza, że jednym z jego zadań jest „ulatanie obiegu kapitałów pomiędzy związkowymi kasami i pośredniczenie w lokacji tych kapitałów“. Jednakże czynności tego rodzaju nie są prowadzone przez związek lecz przez instytucję finansową, z którą związek zawarł odpowiednią umowę. Taką instytucją bankową tego związku jest oddział Banku Gospodarstwa Krajowego w Katowicach.

Do związku tego mogą należeć tylko kasy, przyczem udział jest dobrowolny. Chociaż związek ma charakter rewizyjny, jednakże (należy to uznać za niesłuszne) wprowadzona jest pluralność głosów członków, mianowicie, każda Kasa Oszczędności, której suma wkładów nie przekracza 3 milj. zł., ma 1 głos, 10 milj. — 2 głosy, 20 milj. — 3 głosy i t. d.

Jak widać z wyżej podanego przedstawienia, sytuacja pod względem organizacji centralnych komunalnych instytucyj kredytowych w każdej z trzech byłych dzielnic Polski, przedstawia się różnie.

W Wielkopolsce istnieje związek samorządów, który ma charakter korporacji publicznej i prowadzi przedsiębiorstwo bankowe oraz wykonywuje czynności rewizyjne.

W byłym zaborze rosyjskim — związki samorządowe utworzyły bezpośrednio akcyjny bank komunalny. Pozatem istnieje specjalny związek kas oszczędności dla spełniania czynności rewizyjnych i obrony interesów członków. Między obu temi instytucjami istnieje ścisła współpraca.

W b. Galicji niema wcale centralnej komunalnej instytucji kredytowej, istnieje jedynie związek rewizyjny.

Wreszcie na Śląsku istnieje związek rewizyjny, czynności bankowe załatwia zaś oddział Banku Gospodarstwa Krajowego.

Ważniejsze różnice w organizacji dwóch istniejących w Polsce komunalnych Związków kredytowych (w Poznaniu i w Warszawie) są następujące: 1) za zobowiązania Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu odpowiadają ostatecznie członkowie swym majątkiem i dochodami, za zobowiązania Polskiego Banku Komunalnego — tylko udziałami.

2) Członkiem Polskiego Banku Komunalnego mogą być również kasy oszczędności, Komunalnego Związku Kredytowego tylko powiaty i miasta.

3) Polski Bank Komunalny może udzielać kredytu krótkoterminowego również osobom prywatnym (z wyjątkiem kredytu obligacyjnego), Komunalny Bank Kredytowy — tylko związkom samorządowym oraz korporacjom publicznym.

Główne dane o stanie i działalności tych dwóch instytucji w 1927 i 1928 r. przedstawiają się następująco:

Polski Bank Komunalny.

Kapitał zakładowy (w końcu 1928 r.)	5.000.000 zł.
Rezerwy	642.956 „
Wkłady na rachunk. czekowych (à vista)	8.809.331 „
Wkłady terminowe	17.532.755 „
Wszystkie wkłady w końcu 1923 r. stanowiły sumę	26.342.086 „
(w r. 1926 — 7.017.453 zł., w 1927 — 14.415.396 zł.).	

W r. 1927 P. B. K. wypuścił II-gą emisję 8% obligacji w zł. obiegowych na sumę 5.000.000 złotych oraz III em. 8% obligacji w zł. w złocie na sumę 5.000.000 zł. (8.600.000 zł. obiegowych), III em. była rozprzedana w całości. Z tej sumy wydano pożyczek: 22 miastom na sumę 4.970.800 zł., 19 powiatom 3.594.800 zł., 1 gm. wiejskiej — 34.000 zł. Pożyczki są wydane na termin 10-letni.

Cel pożyczek był następujący: na elektryfikację 2.922.280 zł., na budowę szkół 1.456.840 zł., na drogi 1.440.400 zł., na spłatę długów 1.009.640 zł., na budowę hal i rzeźni 620.400 zł.

Pożyczki obligacyjne w złotych obiegowych w r. 1927 nie znajdowały powodzenia. Z obligacji II emisji wydano tylko 1 pożyczkę na 70.000 zł.

Wr. 1928 wydano z tej emisji jeszcze 9 pożyczek na sumę 1.475.000 zł. z terminem 25 letnim.

Wobec powodzenia III emisji obligacji w zł. w złocie P. B. K. wystąpił w r. 1928 o zatwierdzenie IV emisji tego typu pożyczki w sumie 10.000.000 zł. w złocie.

W dziale kredytu krótkoterminowego udzielono (w/g stanu z końca 1928 r.) w postaci dyskonta weksli 105 pożyczek miastom na sumę 3.747.020 złotych, 157 powiatom na sumę 8.608.675 zł. Z poprzedniego roku pozostało 142 pożyczki na sumę 4.021.550 zł.

Zysk P. B. K. za r. 1928 wyniósł 350.198 zł.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu.

Czysty majątek członków Komunalnego Związku Kredytowego, gwarantujący zobowiązania Kom. B. Kredytowego wynosił w końcu 1927 r. 440 milj. złotych, kapitał zapasowy — 634.185 zł., wkłady komunalne — 4.836 tys. zł., wkłady inne — 9.864 tys. zł.

We wkładach komunalnych wkłady kas oszczędności wynosiły 37.1% samych zaś gmin — 62.9%. Suma wkładów rośnie dość szybko w r. 1925 było ich 5.281 tys. zł., w r. 1926 — 11.449 tys. zł., w 1927 — 14.700 tys. zł.

Suma pożyczek udzielonych w końcu 1927 r. wynosiła 13.002 tys. zł., w tem udzielonych gminom 3.926 tys. zł., kasom oszczędności — 6.855 tys. zł., innym instytucjom 2.221 tys. zł. (17,1%).

W końcu r. 1928 kredyty udzielone samorządom i kasom oszczędności wzrosły o 5.5 milj. zł., czyli do sumy 16.250 tys. zł.

Operacyj w dziale kredytu obligacyjnego w r. 1927 nie prowadzono.

Przygotowania do pierwszej emisji w sumie 5 milj. zł. w 8% obligacjach rozpoczęto w końcu 1928 r. Emisja ta ma na celu przede wszystkim skonwertowanie długów bieżących (konto - kurrantowych).

Suma pożyczek hipotecznych wynosiła w końcu 1928 r. zł. 31.221 tys. złotych.

Zysk czysty za r. 1927 wyniósł 446.351 zł. (w tej sumie mieści się 257.991 zł. zysku ze sprzedanych nieruchomości). W r. 1928 zysk czysty zwiększył się do sumy 519.4 tys. zł.

Aby przedstawić stan majątkowy i jednocześnie rozmiar i zakres działalności Polskiego Banku Komunalnego oraz Komunalnego Banku Kredytowego podajemy niżej zestawienie głównych pozycji bilansów z końca 1928 r. ¹⁾ (w tys. zł.).

	Polski Bank Komunalny w Warszawie	Komunalny Bank Kred. w Poznaniu
Kasa i sumy do dyspozycji	2.987	836
Dyskonto weksli	15.638	4.093
Pożyczki:		
a) długoterminowe	20.789	34.598
związkom komunalnym		
1) w gotówce	10.989	—
2) w obligacjach	9.498	—
b) hipoteczne	302	31.221
c) inne	—	3.377
Rachunki bieżące	1.481	1.885
w tem:		
a) zabezpieczone	1.184	1.885
b) niezabezpieczone	297	11.126

¹⁾ „Wiadomości Statystyczne“ Głównego Urzędu Statystycznego. Zeszyt 4 z roku 1929.

	Polski Bank Komunalny w Warszawie	Komunalny Bank Kred. w Poznaniu
Banki Loro	16	15
Banki Nostro	4.470	831

Stan bierny:

Kapitały własne	5.532	2.506
Obligacje w obiegu	9.498	—
Wkłady	25.853	14.759
a) terminowe do 3 m.	5.294	2.185
b) terminowe ponad 3 m.	12.094	8.940
c) à vista	8.436	848
d) salda na r-kach bieżących	29	2.786
Redyskonto weksli	3.114	1.614
Banki Loro krajowe	3.419	2.550
Banki Nostro krajowe	477	—
Wierzyciele hipoteczni	11	33.993

Aby móc porównywać te bilanse, należy uwzględnić, że w pożyczkach Kom. B. Kredytowego w pozycji pożyczek wzgl. wierzycieli hipotecznych znajduje się suma ok. 28 milj. zł., przedstawiająca wartość zwaloryzowanych hipotek, wykupionych od banków niemieckich i należących do Ministerstwa Skarbu. Sumy te znajdują się więc tylko w administrowaniu K. B. K.

Jak widać z bilansu, Komunalny Bank Kredytowy również w r. 1928 nie wydawał pożyczek obligacyjnych, otwierając natomiast znacznie wyższy niż Bank Komunalny w Warszawie kredyt na r-kach bieżących, przede wszystkim instytucjom komunalnym, które z 13.011 tys. zł. tego rodzaju kredytów otrzymały 10.756 tys. zł.

Kapitały własne Polskiego Banku Komunalnego są znacznie wyższe niż K. B. K. Sam kapitał zakładowy P. B. K. w końcu 1928 r. wynosił już 5.000.000 zł. Również suma wkładów P. B. K. jest znacznie wyższa, niż w K. B. K., w którym tylko salda na r-ch bieżących wykazują znaczną przewagę w porównaniu z odpowiednią pozycją bilansu P. B. Komunalnego.

Chociaż bilanse wyżej przytoczone wykazują, że pożyczki udzielane przez banki międzykomunalne są, absolutnie biorąc, dość znaczne, jednakże w stosunku do potrzeb kredytowych samorządów mają one znaczenie niewielkie.

Ponieważ jednak pojęcie potrzeb jest dość niejasne i, obliczając potrzeby w pieniądzu, łatwo byłoby dojść do sum fantastycznych, więc,

chcąc wykazać znaczenie działalności kredytowej banków międzykomunalnych, należy je mierzyć nie w stosunku do potrzeb, lecz w stosunku do ogólnej sumy pożyczek zaciągniętych przez samorządy, oraz w stosunku do sumy pożyczek udzielonych samorządom oraz komunalnym kasom oszczędności przez instytucję kredytową, która stanowi najpoważniejsze źródło kredytów dla samorządów, t. j. przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Jeśli chodzi o ogólną sumę kredytów zaciągniętych przez samorządy, to, ostatnie dane będące w naszym posiadaniu, dotyczą roku 1927/8 ¹⁾. Otóż w roku 1927/8 — 454 związki samorządowe zaciągnęły 1434 pożyczki na sumę 230.4 milionów złotych, z czego około 213 milionów na inwestycje. Same pożyczki udzielone samorządom przez Bank Gospodarstwa Krajowego w r. 1927/8, stanowią sumę 76.4 milj. zł. Tymczasem w końcu 1928 r. pożyczki z obydwu banków komunalnych wynosiły 17.9 milj. zł.

Kredyty krótkoterminowe udzielone przez Bank Gospodarstwa Krajowego samorządom oraz komunalnym kasom oszczędności stanowią w dn. 31.VIII.1928 r. sumę przeszło 20 milj. zł. ²⁾.

W porównaniu z powyższymi liczbami działalności banków komunalnych wygląda więc dość skromnie. Jest to, oczywiście, w pierwszym rzędzie skutek wogóle ciasnoty rynku pieniężnego i trudności lokowania obligacji i listów zastawnych na rynku krajowym, przy jednoczesnym zakazie ze strony Min. Skarbu umieszczania ich zagranicą.

Sytuacja obecna przedstawia się więc tak, że w dziedzinie kredytu dłużterminowego dla związków samorządowych Bank Gospodarstwa Krajowego ma dotychczas prawie że monopol. Banki komunalne odgrywają większą rolę jedynie w dziedzinie pożyczek krótkoterminowych.

Jeżeli chodzi o inne formy działalności banków komunalnych, to, nie wdając się już w szczegółową ich analizę, należy zwrócić uwagę tylko na jedną ważną bardzo sprawę, a, mianowicie, na organizację operacji wyrównawczych (żyrowych), którą w ostatnim czasie zaczęto stopniowo rozbudowywać. Rozwój tych operacji wymaga jednak pewnego czasu wskutek braku dostatecznego zrozumienia w szerokich masach publiczności korzyści płynących z tych operacji.

Banki międzykomunalne mają tu przed sobą do wykonania jeszcze wielką pracę.

¹⁾ Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej — 1929, str. 517.

²⁾ Dr. Roman Górecki „Bank Gospodarstwa Krajowego, a rozwój gospodarczy Polski“ w dziele zbiorowym „Na froncie gospodarczym“ str. 92.

Z dotychczasowego przedstawienia stanu aktualnego komunalnych związków kredytowych w Polsce wypływa jeden wniosek zasadniczy, że międzykomunalne organizacje kredytowe znajdują się u nas dopiero w pierwszym stadium rozwoju. Zarówno pod względem organizacyjnym, jak i pod względem zakresu i rozmiarów działalności istnieją tutaj poważne braki. Również prawnie sprawa tworzenia komunalnych związków kredytowych nie jest jeszcze w Polsce załatwiona wobec braku odpowiedniej ustawy.

Możnaby się zastanowić nad pytaniem, czy międzykomunalne organizacje kredytowe są wogóle w Polsce obecnie potrzebne, wobec tego, że istnieje Bank Gospodarstwa Krajowego, który jest właściwie jedynym większym źródłem kredytu dla związków komunalnych.

Gdyby nawet zasadniczo uznać, że instytucje takie są potrzebne, to czy jednak obecnie nie jest jeszcze za wcześnie na ich zakładanie, wobec nader słabego rozbudowania sieci kas oszczędności w kraju oraz ich słabej sytuacji finansowej, wynikającej z małej sumy wkładów oszczędnościowych.

Nie można jednak uznać słuszności powyższych argumentów.

Samorządy stanowią w życiu publicznym kraju tak wielki czynnik o tak znacznych interesach finansowych, że jest rzeczą nie do pomyślenia, aby miały zrezygnować z tworzenia własnej organizacji kredytowej. Wprawdzie statut Banku Gospodarstwa Krajowego przewiduje, że na 15 członków Rady Nadzorczej Banku, 6 wyznaczają samorządy, lecz Bank nie traci przez to swego charakteru instytucji „par excellence” rządowej.

Samorządy muszą dążyć do zachowania jaknajwiększej samodzielności w dziedzinie swych interesów kredytowych i finansowych, szczególnie u nas, gdzie i tak ingerencja władz państwowych w sprawy gospodarki samorządowej jest bardzo wielka.

Prawdą jest, że obecnie Bank Gospodarstwa Krajowego jest jedynym poważnym źródłem kredytu komunalnego. Otóż, w razie powstania międzykomunalnych instytucji kredytowych, Bank ten tylko z temi instytucjami bezpośrednio załatwiałby transakcje w dziedzinie kredytu pozostawiając im stosunki z poszczególnymi samorządami. Związki międzykomunalne mogłyby znacznie lepiej zbadać zarówno stan gospodarki poszczególnych samorządów, jak i użycie pożyczek.

Zarzut zbytecznego pośrednictwa upada wobec tego, że pośrednictwo to byłoby korzystne. Związek bowiem samorządów jest najbardziej miarodajną instytucją przy podziale kredytów między samorządy.

Ze Związku Miast Polskich.

OKÓLNIK № 10.

Ankieta w sprawie inwestycji miejskich.

Biuro Związku Miast Polskich przesłało zarządom miast przy piśmie z dnia 1 lutego r. b. Nr. 414, kwestjonariusze w sprawie inwestycji miejskich z prośbą o ich wypełnienie i śpieszne nadesłanie.

Kwestjonariuszy tych nie nadesłała jeszcze znaczna liczba miast.

Ponieważ Biuro Związku Miast Polskich przywiązuje dużą wagę do tej ankiety, chcąc ją wykorzystać przy wszczęciu odpowiedniej akcji, mającej na celu złagodzenie sytuacji finansowej miast, przeto zwraca się do zarządów miast z prośbą o jaknajrychlejsze nadesłanie wypełnionych kwestjonariuszy.

OKÓLNIK № 11.

W sprawie zwrotu przez miasta pożyczek markowych.

Jak wiadomo, władze rządowe żądają od miast zwrotu pożyczek markowych, zaciągniętych w latach ubiegłych. Niektóre z tych pożyczek miasta już spłaciły przed upływem moratorium (druga połowa 1924 r.) jeszcze w markach polskich, ale nie wycofały wówczas odnośnych skryptów dłużnych, wobec czego władze te żądają obecnie zwrotu pożyczek, zwaloryzowanych (przez Polski Bank Komunalny) na podstawie Rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 11 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441).

W obronie prawomocności dokonanych zwrotów, niektóre miasta wysunęły szereg słusznych argumentów, jak: niepomyślna sytuacja finansowa Państwa do roku 1924, posiadanie przez markę polską cechy prawnego środka płatniczego przez cały czas jej obiegu, że pożyczki te przeważnie zużyte były na drogi i na inne roboty, podjęte głównie celem zatrudnienia bezrobotnych i wreszcie, że szereg miast otrzymywał pożyczki ze Skarbu Państwa na pokrycie deficytu administracyjnego, gdyż z powodu stałego spadku marki polskiej, dochody miejskie nie mogły dostosować się nawet do bieżących wydatków. Trudno byłoby więc uzasadnić dziś życiową słu-

szność waloryzowania tych pożyczek osiągniętemi przez miasta korzyściami w takim stopniu, któryby odpowiadał różnicy siły nabywczej marki polskiej w dniu uzyskania kwoty pożyczki, a w dniu jej spłacenia.

Te okoliczności oraz obecna ciężka sytuacja finansowa miast, przemawiałaby raczej za umorzeniem pożyczek markowych wogóle, przede wszystkim zaś tych, które zaciągnęły miasta na zatrudnienie bezrobotnych, na pokrycie deficytu administracyjnego oraz tych, które zostały już spłacone bez załatwienia wspomnianych formalności. W każdym bądź razie koniecznym jest przynajmniej odroczenie spłaty tych pożyczek.

Sprawę tę Biuro Związku Miast już wszczęło, a w szczególności przedstawiciel Biura poruszył ją na audjencji u p. wiceministra robót publicznych inż. Górskiego, który oświadczył, że w Ministerstwie rozważaną jest sprawa odroczenia spłaty pożyczek markowych, udzielonych miastom z funduszy tego Ministerstwa, aż do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia tej kwestji wogóle.

Celem dalszego prowadzenia tej sprawy przez Biuro Związku Miast, niezbędne są następujące dane: 1) które Ministerstwa żądają od poszczególnych miast zwrotu pożyczek markowych, 2) ile wynoszą te pożyczki po ich zwaloryzowaniu na złote, 3) na jakie cele poszczególne pożyczki markowe zostały zużytkowane.

Biuro Związku Miast prosi miasta o dostarczenie tych danych jak najszybciej.

Wzorowe przepisy policyjno - budowlane.

Dnia 15 marca r. b. odbyło się w lokalu Biura Związku Miast Polskich posiedzenie Komisji Rzecznawców do sprawy opracowania wzoru projektu miejscowych przepisów policyjno - budowlanych.

Komisja rozpatrzyła nadesłane przez członków Zarządu Związku Miast Polskich uwagi do projektu tych przepisów, których niektóre paragrafy zostały częściowo zmienione. W ten sposób prace Komisji nad wspomnianym projektem zostały ukończone. Komisja ma się jednak jeszcze raz zebrać dla rozpatrzenia komentarzy do tych przepisów.

Druk broszury, zawierającej przepisy budowlane z komentarzami, rozpocznie się po rozpatrzeniu tych przepisów przez Ministerstwo Robót Publicznych, które proszone było przez Związek Miast o zalecenie miastom wzorowania się na tych przepisach.

W sprawie projektu przepisów o ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Wobec zainteresowania, jakie wzbudziło w szerokich warstwach społeczeństwa Rozporządzenie Prezydenta R. P. o ewidencji i kontroli ruchu ludności i wobec poważnych zadań, jakie w tym zakresie spadają na gminy, a przede wszystkim na miasta, Zarząd Związku Miast Polskich przystąpił w roku bieżącym do prac, mających na celu zbadanie całokształtu tego zagadnienia zarówno z punktu widzenia potrzeb w tym zakresie gmin i obywateli, jak też i z punktu widzenia wykonania i praktycznego zastosowania wspomnianego Rozporządzenia.

Wyniki tych prac będą przez Zarząd Związku Miast Polskich przedłożone Min. Spr. Wewn., jako dezyderaty w kwestji wprowadzenia w życie wspomnianych przepisów o ewidencji ruchu ludności.

Po rozpisaniu odpowiedniej ankiety do miast polskich i korzystając z materiałów, dotyczących stanu tego zagadnienia w państwach europejskich, Zarząd Związku Miast Polskich wyłonił specjalną komisję rzeczoznawców, do której weszli fachowcy z ramienia niektórych miast.

Wszechstronnie i wyczerpująco prowadzone pod przewodnictwem członka Zarządu Związku Miast Polskich p. Reinera i przy udziale Dyrektora biura p. Porowskiego i jego zastępcy p. Pastuszyńskiego, prace komisji rzeczoznawców dały nader obfite i pouczające wyniki, które w formie odpowiednich wniosków zostaną w najbliższych dniach przedłożone Komitetowi Wykonawczemu.

Należy zauważyć, że wspomniane prace Zarządu Związku Miast Polskich, prowadzone były w porozumieniu z Min. Spr. Wewn., które, oceniając powagę i znaczenie inicjatywy w tym względzie Zarządu Związku Miast, nie tylko udzieliło komisji rzeczoznawców ze swej strony wszelkich potrzebnych informacji, materiałów oraz wyjaśnień, lecz nadto wzięło przez swego delegata udział w posiedzeniach tej komisji, dając przez to wyraz pogładowi, że zakres zadań administracji, o których mowa, jest przez M. S. W. oceniany z punktu widzenia potrzeb i interesów gminy, a nie, jak dotychczas, — wyłącznie z punktu widzenia postulatów bezpieczeństwa.

Okoliczność powyższa zasługuje na szczególne podkreślenie, gdyż świadczy ona wymownie o tem, że przewidziane Rozporządzeniem Pr. Rp., przekazanie ewidencji ruchu ludności gminom, nie jest oceniane przez M. S. W. tylko formalnie, lecz przeciwnie — że zawiera ono zapowiedź działalności o wyraźnym zabarwieniu samorządowym i obywatelskim, pozbawionej od swych podstaw pierwiastka policyjnego i biurokratycznego. który to tak widocznie cechował przepisy w tym zakresie — b. zaborców, a zwłaszcza dotychczasowe przepisy rosyjskie.

W tym stanie rzeczy można przewidywać, że prowadzone przez Związek Miast Polskich prace przyczynią się do wydatnego uwypuklenia i pogłębienia zadań, jakie w tej dziedzinie ma spełniać gmina, oraz potrzeb, których zaspokojenia oczekuje w związku z tem od władz rządowych i samorządowych ludność.

Sprawa wydzielenia większych miast małopolskich z powiatowych związków komunalnych.

Znajdujący się na porządku obrad Sejmu projekt ustawy o reprezentacji powiatowej w Małopolsce przewiduje, iż wydzielonemi z powiatowych związków komunalnych mają być tam nadal tylko miasta Kraków i Lwów.

W związku z tą sprawą Zarząd Związku Miast zwrócił się do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z memorjałem *), w którym wykazuje, iż niesłusznem jest utrzymywanie nadal w składzie powiatowych związków komunalnych 10 miast Małopolski, skoro nawet mniejsze i mniej gospodarczo rozwinięte miasta w innych dzielnicach Państwa zostały z powiatów wydzielone.

Do liczby tych 10 miast należy Stanisławów, Przemyśl, Kołomyja, Tarnów, Tarnopol, Stryj, Drohobycz, Nowy Sącz, Rzeszów i Jarosław. W memorjale swym Zarząd Związku Miast wskazuje na to, że pozostawianie większych miast w składzie powiatowych związków komunalnych jest szkodliwe dla rozwoju gospodarki miast i niedogodne nawet dla tych powiatowych związków.

W tejsze sprawie Zarząd Związku przesłał swe uwagi członkom sejmowej i senackiej komisji administracyjnej z prośbą o wzięcie spostrzeżeń Związku pod uwagę przy dalszych pracach ustawodawczych.

Konferencja Związku Miast z grupą samorządową posłów i senatorów.

W dniu 21 b. m. odbyła się w sali portretowej Magistratu konferencja prezydium Zarządu Związku Miast Polskich z pp. posłami i senatorami, będącymi czynnymi działaczami samorządowymi, wzgl. specjalnie interesującymi się sprawami samorządu. W konferencji wzięli udział z jednej strony prezes zarządu Związku i prezydent m. st. Warszawy — inż. Z. Słomiński, członkowie zarządu dr. Zawadzki i dr. Ilski, dyrektor biura

*) Z powodu braku miejsca w tym numerze treść memorjału podamy w następnym numerze „Samorządu Miejskiego“.

Związku Miast M. Porowski i urzędnicy tegoż biura pp.: Pastuszyński i Browiński, a z drugiej strony pp. posłowie Cieplak, Ciołkosz, Dratwa, Dr. Kiernik, Krukier, Pacholczyk, Pawłowski, Dr. Polakiewicz, Dr. Pułtek, Dr. Pragier, Sehejda, Ziemięcki i senatorowie Gruszczyński i Koerner, ponadto obecny był b. poseł Kozłowski Medard.

Celem konferencji było nawiązanie i omówienie sposobu utrzymywania stałego kontaktu między Związkiem Miast a grupą samorządową pp. posłów i senatorów oraz omówienie najpilniejszych zagadnień samorządu miejskiego, wiążących się z obecnymi pracami ciał prawodawczych. Po zagajeniu konferencji przez przewodniczącego — prezydenta m. st. Warszawy inż. Słomińskiego, wygłosił referat dyr. biura Porowski. O ile chodzi o pierwszą sprawę, p. Porowski podniósł w swym referacie, iż Związek Miast dla osiągnięcia swych celów dąży między innymi do zapewnienia sobie należytych warunków współpracy z władzami rządowymi w sprawach dotyczących samorządu i zapewnienia sobie również odpowiednich możliwości oddziaływania na bieg naszego ustawodawstwa, dotyczącego samorządu, na terenie ciał ustawodawczych.

O ile chodzi o formę kontaktu Związku Miast z grupą samorządową posłów i senatorów, to p. Porowski zaznaczył, że Biuro Związku jest zawsze do dyspozycji pp. posłów i senatorów, gdy chodzić im będzie o otrzymanie materiałów, informacji, czy też wyjaśnień w sprawach samorządu w związku z pracami ciał ustawodawczych, i że z drugiej strony biuro oczekuje, iż pp. posłowie i senatorowie nie odmówią mu udzielania źródłowych informacji, co do przebiegu prac ustawodawczych, dotyczących samorządu. Odbywać się mają od czasu do czasu dalsze zebrania Zarządu Związku Miast z grupą samorządową posłów i senatorów, którzy będą zapraszani również na posiedzenia Zarządu Związku przy omawianiu szczególnie ważnych zagadnień samorządu miejskiego.

Po przeprowadzeniu dyskusji zebrani jednogłośnie wypowiedzieli się za tem, że istnienie kontaktu między Związkiem Miast a grupą samorządową posłów i senatorów jest bardzo pożądane i że sposób tego kontaktu, zaprojektowany w referacie, jest trafny. Następnie uzupełniono listę posłów i senatorów, którzy mają być zapraszani na następne posiedzenia.

Co się tyczy drugiego punktu porządku obrad konferencji, to w referacie swym p. Porowski poruszył dwie zasadnicze sprawy: wydzielenie 10 miast małopolskich z powiatowych związków komunalnych i sprawę finansów miejskich. Nad sprawami temi wywiązała się dłuższa dyskusja, z której wynika, że o ile chodzi o wydzielenie niektórych miast małopolskich z powiatowych związków komunalnych, co się łączy z pracą Sejmu nad t.

zw. małą ustawą w sprawie reprezentacji powiatowej w Małopolsce, to sprawa ta ma widoki pomyślnego dla miast załatwienia. Potrzeby miast w zakresie ich finansów znalazły całkowite zrozumienie wśród uczestników zebrania. W wyniku dyskusji Związek Miast ma przesłać pp. posłom i senatorom szczegółowe materiały w tej sprawie po uprzednim wyjaśnieniu wyników swych licznych memorjałów, złożonych w tej sprawie do Rządu.

Dalsze starania Związku Miast o poprawę finansów miejskich.

Zarząd Związku Miast od roku czyni zabiegi u Rządu o poprawę finansów miejskich. Zabiegi te poza zarządzeniem wypłaty samorządom na skutek wydania odpowiedniej ustawy zaległego udziału w państwowym podatku dochodowym nie odniosły dotychczas skutku.

Ponieważ sytuacja finansowa związków komunalnych pogarsza się w dalszym ciągu, a wpływa na to częściowo bieg ustawodawstwa, mianowicie nieprzestrzeganie zasady art. 69 ustawy o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych, polegającej na tem, że nie można nakładać na samorząd nowych obowiązków bez równoczesnego zapewnienia mu środków pokrycia zwiększonych wydatków, jak również, że nie można zmniejszać uprawnień finansowych samorządu bez dania mu zastępczych źródeł dochodowych — Zarząd Związku Miast niezależnie od kontynuowania swych starań u czynników rządowych przesłał swe spostrzeżenia, dotyczące finansów miejskich wszystkim członkom sejmowej i senackiej komisji skarbowej z prośbą o wzięcie tych spostrzeżeń pod uwagę przy dalszych pracach ustawodawczych.

W sprawie przepisów normujących stosunki służbowe i uposażenie pracowników komunalnych.

Zarząd Związku Miast Polskich otrzymał z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pismo z dn. 7.II.1930 r. Nr. SS 183/1 o treści następującej:

W związku z pismem Zarządu Związku Miast Polskich z dnia 24.IV.1929 r. w sprawie oznaczonej wyżej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oświadcza, że aczkolwiek częściowo podziela opinię wyrażoną w powołanem piśmie, jednakże nie widzi możliwości w obecnej chwili przedsiębrać jakichkolwiek kroków, zmierzających do zniesienia Rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 30 grudnia 1924 r. Przez zniesienie bowiem tego Rozporządzenia powstałaby luka i spowodowałoby to konieczność wydania jakichś nowych lokalnych norm, dotyczących stosunku służbowego, uposa-

zeń i t. p. pracowników komunalnych, co jest niecelowe przed wydaniem unifikacyjnych ustaw ustrojowych, obecnie opracowywanych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Dopiero po wydaniu tych ustaw, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, będzie mogło przystąpić do opracowania przepisów normujących stosunki służbowe, uposażenie i t. p. pracowników komunalnych. Wówczas to będzie również aktualna sprawa poruszona w omawianem piśmie i będą wzięte pod rozagę uwagi w niem zawarte.

W sprawie budownictwa mieszkaniowego.

W wykonaniu uchwały Zarządu Związku Miast Polskich z dnia 12.II. b. r. Prezydjum Zarządu Związku zwróciło się do Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej z następującym memorjałem:

Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 4 grudnia r. ub. mają podjąć budowę domów mieszkalnych robotniczych i urzędniczych Zakłady Ubezpieczeń Społecznych, przyczem korzystać one będą z ulgowego kredytu budowlanego, przewidzianego w Rozp. P. R. z dnia 22.IV.27 r. o rozbudowie miast.

Ze względu na pierwszorzędne znaczenie, jakie posiada dla miast sprawa budownictwa mieszkaniowego, Zarząd Związku Miast Polskich ma zaszczyt w sprawie wspomnianej akcji Zakładów Ubezpieczeń Społecznych przedstawić Panu Ministrowi następujące swe uwagi:

Doceniając w całej pełni znaczenie dla budownictwa mieszkaniowego używania na odnośną akcję funduszy Zakładów Ubezpieczeń Społecznych — Zarząd Związku Miast zauważa, że ogromne potrzeby w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego przy szczupłości środków, jakie na ten cel mogą być użyte, wymaga akcji jak najbardziej planowej i skoordynowanej ze wszystkimi czynnikami, powołanemi do zwalczania klęski mieszkaniowej.

Otóż pod tym względem akcja, podjęta obecnie przez Rząd, wywołuje w Zarządzie Związku Miast poważne zaniepokojenie, gdyż w akcji tej Zarząd Związku widzi wyłom w dotychczasowej zasadzie, ustalonej w Rozp. P. R. o rozbudowie miast.

Rozporządzenie to powierza akcję budownictwa mieszkaniowego organom miejskim, przewiduje odpowiednie fundusze, powołuje do życia odpowiedni aparat w postaci komitetów rozbudowy i Państwowej Rady Rozbudowy Miast. Cały ten aparat, którego powołanie do życia było stwierdzeniem konieczności prowadzenia planowej akcji w zakresie budownictwa mieszkaniowego, został w danym razie pominięty, a jakie są właściwe przyczyny tego, Zarządowi Związku Miast wogóle nie jest wiadomem. Omawia-

na sprawa nie była wnoszona pod obrady Państwowej Rady Rozbudowy Miast, a na konferencję, jaka w tej sprawie odbyła się w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, w której wzięło udział kilku prezydentów miast, Związek Miast Polskich nie otrzymał zaproszenia.

Zarząd Związku Miast uważa, że ma w danym razie podstawę do wyrażenia zaniepokojenia również i z tego względu, iż nie znane mu są dotychczas dalsze zamierzenia Rządu w sprawie budownictwa mieszkaniowego, poza posiadaną wiadomością, iż w roku bieżącym kredyty budowlane, którymi dysponować ma Bank Gospodarstwa Krajowego, będą bardzo szczupłe.

Zarząd Związku Miast zaznacza, że w danym razie nie jest bez znaczenia i ta okoliczność, iż z chwilą, gdyby sumy, przeznaczone na budowę domów mieszkalnych przez Zakłady Ubezpieczeń Społecznych, stanowić miały część Państwowego Funduszu Budowlanego, przewidzianego Rozp. P. R. o rozbudowie miast, zostałyby wykorzystane na cele budowy domów kapitały prywatne w tej części, w jakiej nie pokrywałyby kosztów budowy pożyczki budowlane. Z drugiej znów strony Zarząd Związku Miast ma tę obawę, że przeznaczenie poważniejszych sum na cele budownictwa mieszkaniowego przez Zakłady Ubezpieczeń Społecznych we własnym zakresie, może ujemnie odbić się na lokatach tych zakładów w komunalnych instytucjach kredytowych oraz na zmniejszeniu wysokości pożyczek, udzielanych przez wspomniane Zakłady bezpośrednio poszczególnym związkom komunalnym. Zmniejszenie tych pożyczek i lokat, nie mówiąc już nawet o ich wycofaniu, wywołałoby duże trudności w związkach komunalnych, a zwłaszcza w miastach, które obecnie znajdują się w ciężkim stanie finansowym i oczekują pomocy w formie dogodnego kredytu.

Przedstawiając Panu Ministrowi powyższe uwagi, podyktowane troską o prawidłowy rozwój akcji budowlanej i o ogólny stan gospodarki miast, Zarząd Związku Miast ma zaszczyt prosić Pana Ministra o rozpatrzenie tych uwag i zajęcie wobec nich życzliwego stanowiska.

Konferencja w sprawie podziału administracyjnego Państwa.

Komisja do usprawnienia administracji publicznej przy Prezydium Rady Ministrów (Sekcja podziału administracyjnego Państwa) zaprosiła Związek Miast Polskich na konferencję w dniu 8 kwietnia b. r., poświęconą zagadnieniom podziału administracyjnego z punktu widzenia potrzeb i interesów gospodarczych Państwa.

W konferecji tej wezmą udział i przedstawiciele Izb Handlowych oraz znawcy zainteresowanych działów administracji publicznej.

Komitet Organizacyjny „Tygodnia Emigranta Polaka“ zwrócił się do Związku Miast Polskich z odezwą którą zamieszczamy poniżej:

„Komitet Wykonawczy „Tygodnia Emigranta Polaka“ powołując się na udział przedstawiciela W. Panów w Komitecie oraz w Komisji Prowincjonalnej „Tygodnia“ — zwraca się niniejszem do W. Panów z prośbą o wydanie okólnika oraz zamieszczenie w pismach, wydawanych przez Związek, łaskawego poparcia wobec Panów Prezydentów i Burmistrzów, aby przyjęli czynny udział w Komitetach Miast „Tygodnia Emigranta Polaka“, uczestnicząc w prezydjach urządzanych w ciągu „Tygodnia“ w całym kraju akademij itd. Pozatem uważamy za niezmiernie pożądanę, aby w miastach niewydzielonych, które nie są siedzibami władz wojewódzkich i powiatowych, przewodnictwem komitetów lokalnych objęli Panowie Burmistrzowie.

Pozatem — ze względu na konieczność zaakcentowania przez kraj czynnej współpracy z emigracją, a biorąc pod uwagę jej stan obecny — prosimy o łaskawe umieszczenie w okólniku apelu, aby samorządy miejskie zadeklarowały w swych budżetach wieczyste stypendja dla młodzieży i nauczycieli na wychodźstwie, którzy dzięki temu będą mogli odbyć studia w kraju, uzupełniając swą wiedzę i przygotowując się do roli pionierów polskości na obczyźnie. — Sprawa ta jest tem ważniejsza, że obecny brak inteligencji polskiej na wychodźstwie powoduje szybkie wynaradawianie się naszej emigracji, przynosząc niepowetowane szkody polskiemu stanowi posiadania“.

Komunikując powyższe Związek zwraca się do Zarządów Miejskich, aby poparły w miarę możliwości akcję Komitetu przez wzięcie czynnego udziału w Komitetach Prowincjonalnych „Tygodnia“, jak również przez udzielenie pomocy tym Komitetom.

Na posiedzeniu Komitetu Wykonawczego „Tygodnia Emigranta Polaka“ w dniu 24 marca r. b. termin „Tygodnia“ ustalono w okresie 1 — 7-go czerwca r. b.

Protokół posiedzenia Komitetu Wykonawczego Zarządu Związku Miast Polskich w dn. 5.3.1930 r. ¹⁾.

Obecni pp. członkowie Komitetu:

Inż. Zygmunt Słomiński — prezydent m. st. Warszawy, dr. Konrad Ilski — ławnik m. st. Warszawy, Stanisław Rapalski — wiceprezydent m. Łodzi, Maksymiljan Reiner — wiceburmistrz m. Otwocka, inż. Karol

¹⁾ Protokół posiedzenia Zarządu Związku z dn. 12.2 b. r. umieszczony był w zeszycie 5 „Samorządu Miejskiego“.

Rolle — prezydent m. st. Krakowa, Konstanty Scholl — burmistrz m. Szamotuł, Józef Włodek — prezydent m. Grudziądz, dr. Zawadzki Józef — radny m. st. Warszawy, Stefan Zbrożyna — ławnik m. Płocka, Bronisław Ziemięcki — prezydent m. Łodzi,

pp. członkowie Zarządu:

Stefan Pachnowski — prezydent m. Włocławka, inż. Mojżesz Koerner — ławnik m. st. Warszawy,

oraz pp.:

prof. Adolf Suligowski, Juljusz Zdanowski — naczelny dyrektor Polskiego Banku Komunalnego, Dymitr Sarzyński — dyrektor Polskiego Banku Komunalnego, dr. Władysław Dalbor — dyrektor Biura Samorządowego dla Wielkopolski i Pomorza, inż. Kwapiszewski — kierownik działu regulacji Magistratu m. Łodzi, Marceli Porowski — dyrektor biura Związku Miast, Michał Browiński i Stanisław Pastuszyński — kierownicy działów biura Związku.

Protokół prowadził p. Stanisław Rudziński — referent biura.

Usprawiedliwili swą nieobecność pp.: Cyryl Ratajski, prezydent m. Poznania i Stefan Szkudlarz, wiceprezydent m. Katowic.

Posiedzenie otworzył o godz. 5-tej po poł. w sali portretowej Magistratu m. st. Warszawy inż. Zygmunt Słomiński — prezes Zarządu Związku, odcytując rozesłany pp. członkom Zarządu przy zaproszeniach porządek dzienny:

1. Wzorowe przepisy miejscowe policyjno - budowlane.
2. Projekt rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o ewidencji i kontroli ruchu ludności.
3. Organizacja kredytu komunalnego.
4. Sprawy ustrojowych ustaw samorządowych w związku z obecnymi pracami Sejmu nad tem zagadnieniem.
5. Sprawy związane z Ogólnym Zjazdem Miast, a w szczególności sprawy zmiany statutu Związku oraz wybór referentów na Zjazd.
6. Projekt ustawy o przedsiębiorstwach autobusowych.
7. Wolne wnioski.

Po odczytaniu porządku dziennego przewodniczący przypomniał, że materiały do punktów 1 i 2 przesłane zostały przy zaproszeniach na posiedzenie Zarządu Związku w dn. 12.2. b. r., materiały zaś do punktów 3 i 6 — dołączone zostały do zaproszeń na obecne posiedzenie Komitetu.

1. Wzorowe przepisy miejscowe policyjno - budowlane.

Dyr. Porowski składa sprawozdanie z prac Komisji rzeczoznawców,

która w myśl uchwały Zarządu z dn. 12.2 b. r. zajmuje się rozpatrywaniem uwag ,nadesłanych przez pp. członków Zarządu.

Komisja odbyła dwa posiedzenia, na których w związku z nadesłanymi uwagami rozpatrzyła 42 paragrafy projektu.

Prace Komisji trwają nadal i należy spodziewać się, że w ciągu najbliższych 10 dni przejrzany zostanie ostatecznie cały projekt.

Wobec dotychczas zgłoszonego przez miasta zapotrzebowania na 585 egzemplarzy projektów z komentarzami, a 1100 bez komentarzy, nakład powinien wynosić 1500 — 2000 egzemplarzy z komentarzami, a 3000 — bez komentarzy.

Po przyjęciu powyższego sprawozdania do wiadomości, uchwalono na wniosek dyr. Porowskiego, upoważnić wspomnianą komisję do ostatecznego rozpatrzenia projektu oraz powierzyć biurowi wydanie go w podanej wyżej ilości egzemplarzy.

2. Projekt rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Sprawozdanie z dotychczasowego przebiegu i wyniku prac specjalnej Komisji, powołanej uchwałą Zarządu z dn. 12.2 b. r., do rozpatrzenia projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o ewidencji i kontroli ruchu ludności, składa p. **Reiner**, wiceburmistrz m. Otwocka, przewodniczący Komisji.

Komisja w składzie delegowanych przez Zarządy miast naczelników wydziałów, względnie referatów meldunkowych oraz przy udziale posła Aleksandra Bogusławskiego, przedstawiciela biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, radcy Bolesława Brodowskiego oraz dyr. Porowskiego, odbyła w dn. 1 marca posiedzenie, na którym w ciągu 11 godzin odbyła się generalna dyskusja nad całym projektem oraz przedyskutowano 11 paragrafów. Prace Komisji trwać będą przypuszczalnie jeszcze w ciągu 2 dni, wobec czego mówca wnosi o odroczenie niniejszej sprawy do następnego posiedzenia Komitetu, któremu przedstawione zostaną wnioski Komisji.

Wniosek powyższy został przyjęty.

3. Organizacja kredytu komunalnego.

Po zreferowaniu przez p. **Zbrożynę**, ławnika m. Płocka sprawy organizacji kredytu komunalnego, powzięto w wyniku rozwiniętej nad opracowaniem przez referenta tezami dyskusji następujące uchwały:

I. Istnieje nieodzowna konieczność posiadania przez związki komunalne samodzielnych i własnych instytucyj kredytu komunalnego w Polsce z uwzględnieniem już istniejących i uznając zasadę decentralizacji i regionalności.

II. Monopolizowanie kredytu komunalnego w ręku Państwa uznać należy za niewskazane dla interesów samorządu.

III. Do zadań instytucyj kredytu komunalnego powinna należeć poza innemi formami kredytu również organizacja kredytu długoterminowego oraz współpraca z Miejskimi i Powiatowemi Kasami Oszczędności, oparta na lokowaniu na rachunku bieżącym instytucyj kredytu komunalnego zapasów kasowych Kas Oszczędności, lokowaniu obligów instytucyj kredytu komunalnego oraz na reprezentacji komunalnych kas oszczędności w ciach kierowniczych tych instytucyj kredytowych.

IV. Skarb Państwa i instytucje kredytowe państwowe, winny zajmować się przede wszystkim finansowaniem tych zadań samorządu, które zostały mu zlecone w drodze ustaw względnie rozporządzeń rządowych, (szkolnictwo, walka z włoczęgostwem i żebractwem, szpitalnictwo i walka z chorobami zakaźnemi, drogi i t. p.), i mogą być przez samorząd wykonane jedynie przy niskooprocentowanym kredycie długoterminowym lub dotacjach państwowych. Rozdział jednak i administracja tego rodzaju kredytów i dotacyj winny być dokonywane przez komunalne instytucje kredytowe wedle wskazówek Rządu i przy udziale jego reprezentantów.

V. W celach emisyjnych, w szczególności na zagranicę, instytucje kredytowe samorządowe mogą się łączyć dla zapewnienia sobie lepszych warunków lokaty emitowanych papierów. Państwo powinno zapewnić im należytą opiekę.

VI. Rząd zapewni w drodze właściwych zarządzeń, aby część fundusów gromadzona w instytucjach ubezpieczeniowych była lokowana w instytucjach samorządowych kredytu komunalnego. Wszelkie zaś fundusze tworzone dla potrzeb samorządu (np. Fundusz Pożyczkowo - Zapomogowy, Państwowy Fundusz Rozbudowy Miast, Państwowy Fundusz Drogowy, projektowany Państwowy Fundusz Wodny i t. p.) z reguły będą lokowane w instytucjach kredytowych samorządowych.

VII. Jest rzeczą konieczną wydanie w najkrótszym czasie ustawy o międzykomunalnych związkach kredytowych — zgodnie z tezami, uchwalonemi przez Państwową Radę Samorządową dnia 16.6.1928 r.

VIII. Kredyt udzielany związkom komunalnym przez Państwo i państwowe instytucje kredytowe jest niedostateczny, należy więc zwiększyć ten kredyt przez rozszerzenie źródeł kredytowych, głównie celem wykonania rozpoczętych inwestycyj komunalnych. Z tego więc względu Państwo nie powinno czynić żadnych trudności komunalnym instytucjom kredytowym w emitowaniu i plasowaniu swych obligacyj zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zagranicznym.

IX. Zjazd Związku Miast zwraca się do P.P. Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Skarbu o wydanie ustawy, zezwalającej samorządom na konwersję starych zobowiązań obligacyjnych, zaciąganych przez mniejsze miasta przed i w czasie wojny i podlegających waloryzacji na zasadach Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 grudnia 1924 roku „o przerachowaniu zobowiązań związków samorządowych“ (Dz. U. Nr. 115, poz. 1026 — 1924) na obligacje centralnych organizacji kredytowych samorządowych (Polski Bank Komunalny w Warszawie i Komunalny Związek Kredytowy w Poznaniu) a to w celu usunięcia z rynku papierów mało poważnych i nie posiadających giełdowego i lokacyjnego znaczenia, oraz w celu zmniejszenia tym miastom trudności i kosztów w administrowaniu drobnemi stosunkowo zobowiązaniami obligacyjnymi.

Następnie przewodniczący odczytuje pismo Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego o delegowaniu do organizującego się przy Banku Komitetu dla spraw kredytów samorządowych, jako organu doradczego i opiniodawczego, pięciu przedstawicieli Związku Miast, w tem dwóch z Województwa Śląskiego.

W wyniku dyskusji uchwalono porozumieć się w tej sprawie z Biurem Zjazdów Samorządu Ziemińskiego i licząc się z ewentualnością przyjęcia propozycji Banku co do współpracy z organizacjami samorządowymi, wyznaczyć w charakterze przedstawicieli Związku do Komitetu pp. dr. Konrada Ilskiego, ławnika m. st. Warszawy, Józefa Włodka, prezydenta m. Grudziądza i Stefana Zbrożynę, ławnika m. Płocka, a również zwrócić się do Związku Gmin Województwa Śląskiego o wskazanie Związkowi Miast dwóch przedstawicieli miast na pozostałe miejsca w Komitecie.

Przy omawianiu tej sprawy poruszona została również sprawa miejsca dla przedstawicieli organizacji samorządu terytorjalnego w Radzie Nadzorczej Banku bez łączenia tego z obowiązkiem udziału samorządów w kapitale zakładowym Banku.

Wyjaśnienie istniejących pod tym względem możliwości powierzono Prezydium Zarządu.

4. Sprawy ustrojowych ustaw samorządowych w związku z obecnymi pracami Sejmu nad tem zagadnieniem.

P. Pastuszyński składa sprawozdanie z prac komisji administracyjnej Sejmu nad projektami ustaw samorządowych.

Po przeprowadzeniu dyskusji uchwalono poczynić starania o wydzielenie z powiatowych związków komunalnych tych małopolskich miast, które zarówno pod względem liczby ludności jak i rozwoju gospodarczego nie ustępują miastom wydzielonym w pozostałych częściach państwa;

powierzono Prezydium Zarządu omówienie tej sprawy m. innemi z przewodniczącym Sejmowej Komisji Administracyjnej.

W związku ze znajdującym się na porządku dziennym obrad Sejmu projektem ustawy ordynacji wyborczej do rad miejskich w miastach małopolskich, co do którego Zarząd Związku już w roku ub. ¹⁾ zajął stanowisko, iż nie należy wydawać ordynacji wyborczej bez równoczesnego uregulowania sprawy ustroju samorządu miejskiego, uchwalono odbyć jeszcze jedno posiedzenie Komitetu Wykonawczego z udziałem przedstawicieli Koła Miast Małopolski i Śląska Cieszyńskiego..

5. Sprawy związane z Ogólnym Zjazdem Miast, a w szczególności sprawy zmiany statutu Związku oraz wybór referentów na Zjazd.

Po zreferowaniu przez **dyr. Porowskiego** proponowanych zmian statutu Związku uchwalono powołać specjalną Komisję statutową do rozpatrzenia tego projektu, która po ukończeniu swych prac zaproponuje Zarządowi referenta tej sprawy na Zjazd.

Do wspomnianej Komisji wybrano p. dr. Józefa Zawadzkiego — radnego m. st. Warszawy, jako przewodniczącego oraz pp.: dr. Władysława Dalbora — dyr. Biura Samorządowego dla Wielkopolski i Pomorza, Marcęcego Porowskiego — dyrektora Biura Związku, Maksymiljana Reinera — wice burmistrza m. Otwocka, Józefa Włodka — prezydenta m. Grudziądza i Bronisława Ziemięckiego — prezydenta m. Łodzi.

PP. członkowie Komitetu Wykonawczego proszeni zostali o przesłanie do biura Związku w możliwie krótkim czasie w tej sprawie swych uwag na piśmie, które rozpatrzone będą łącznie z projektem dyrektora biura.

Pozatem powierzono opracowanie referatów na Zjazd: w sprawie finansów komunalnych — dr. Konradowi Ilskiemu, w sprawie budownictwa mieszkaniowego — dr. Józefowi Zawadzkiemu, w sprawie kredytu komunalnego — p. Stefanowi Zbrożynie, oraz powzięto następujące uchwały:

1) Wnioski Komisji Statutowej tudzież tezy opracowane przez referentów sprawy finansów komunalnych oraz kredytu komunalnego zostaną przed Zjazdem rozpatrzone jeszcze przez Zarząd, a tezy, dotyczące budownictwa mieszkaniowego ustali Zarząd po uprzednim ich rozpatrzeniu przez specjalną Komisję, powołaną przez Zarząd dn. 15.6. ub. r. ²⁾, przyczem na posiedzenie tej komisji zaproszeni być mają rzeczoznawcy w sprawach budownictwa mieszkaniowego, a listę osób i instytucyj, które mogą być zaproszone, ustali dyrektor biura w porozumieniu z dr. Zawadzkim.

¹⁾ Ob. „Przegląd Samorządowy“ Nr. 13, str. 240 — 1.

²⁾ Ob. „Przegląd Samorządowy“ Nr. 25, str. 498 i 26/27 str. 519.

2) Wszystkie wymienione wyżej referaty wydrukować przed Zjazdem w specjalnym zeszycie „Samorządu Miejskiego“.

3) Zawiadomić niezwłocznie członków Związku o tem, że Zjazd ma się odbyć w maju b. r. i o projektowanym porządku dziennym, celem wyboru delegatów na Zjazd. W zawiadomieniach zaznaczyć, że zgodnie z uchwałą Zarządu Związku z dn. 12.2. b. r. od uczestnictwa w Zjeździe wyłączone zostaną te miasta, które przed 1.5. b. r. nie uregulują składek członkowskich, zaległych na dzień 1.4. b. r.

4) Zwołać posiedzenie Zarządu w kwietniu i upoważnić biuro Związku do wydatkowania do czasu rozpatrzenia budżetu na tem posiedzeniu w granicach jednej trzeciej budżetu biura na I kwartał 1930 r.

6. Projekt ustawy o przedsiębiorstwach autobusowych.

Po zreferowaniu przez **dyr. Porowskiego** sprawy projektowanej ustawy przyjęto w wyniku dyskusji proponowany przez dyrektora biura wniosek, aby do projektu ustawy o przedsiębiorstwach autobusowych zgłosić następujące poprawki:

1) Obowiązek uzyskiwania koncesji na prowadzenie przedsiębiorstwa autobusowego nie dotyczy związków komunalnych. Mogą one prowadzić własne przedsiębiorstwa autobusowe za zgodą władz powołanych do udzielania koncesji. Władzą tą w stosunku do m. st. Warszawy jest Minister Robót Publicznych.

2) Na podstawie uchwały organu uchwalającego związku komunalnego może być ustanowione na rzecz tego związku prawo wyłączności prowadzenia przedsiębiorstwa autobusowego na jego terenie. Uchwała ta wymaga zgody wymienionej wyżej władzy.

3) Przed udzielaniem koncesji, jak również przed udzielaniem przez Ministra Robót Publicznych zgody na prowadzenie przedsiębiorstwa autobusowego przez instytucje wzgl. przedsiębiorstwa państwowe powinno się uprzednio zasięgać opinii właściwych związków komunalnych. Gdy koncesjonariusz ma otrzymać prawo wyłączności, uprawnienie może być nadane za zgodą interesowanych związków komunalnych.

4) Władza może odmówić zgody na prowadzenie przez związek komunalny przedsiębiorstwa autobusowego tylko wtedy, gdy stoi temu na przeszkodzie ważny interes publiczny. Odnosna decyzja władzy powinna być odpowiednio umotywowana.

5) Wojewodowie powinni wydawać decyzję w sprawie koncesji przy współudziale wydziałów wojewódzkich z głosem stanowczym. O ile do wydania koncesji powołany jest Minister Robót Publicznych, należy wysłuchać opinii wydziałów wojewódzkich zainteresowanych województw.

6) Wśród warunków koncesyj należałoby przewidzieć świadczenia przedsiębiorcy na rzecz związków komunalnych w związku z korzystaniem przez niego z dróg i placów publicznych. Wysokość tych świadczeń określa właściwa władza na podstawie uchwały organów uchwałodawczych związków komunalnych.

7) Związki komunalne, które w chwili wejścia w życie projektowanej ustawy prowadzić już będą przedsiębiorstwa autobusowe, mogą je prowadzić nadal bez potrzeby wyjednywania zgody władz.

Pozatem przyjęto wniosek **prez. Rollego**, że władzami powołanymi do udzielania koncesji są w obrębie powiatu starosta, a w obrębie miasta wydzielonego burmistrz, względnie prezydent miasta, w obrębie województwa wojewoda, a jeżeli koncesja obejmować ma dwa lub więcej województw — Ministerstwo Robót Publicznych, oraz, że władza udzielająca koncesje na linie międzymiastowe ma zawiadomić o wniesieniu podania wszystkie gminy, na drodze koncesji leżące, aby do 14 dni oświadczyły się co do proszonej koncesji. Brak oświadczenia uważany będzie za przyjęcie do wiadomości bez zastrzeżeń.

7. Wolne wnioski.

a) Sprawa zniszczeń wojennych.

Przyjęto do wiadomości sprawozdanie **dyr. Porowskiego**, a w szczególności oświadczenie, że w sprawie tej interwenjował u Pana Ministra Robót Publicznych, a następnie w odnośnym departamencie Ministerstwa, i w związku z tem zbierane są obecnie materiały statystyczne. Po zebraniu tych materiałów podjęta zostanie dalsza akcja Związku w kierunku uzyskania pomocy Rządu na odbudowę zniszczeń wojennych w miastach, a w razie bezskuteczności tej akcji, sprawa Zjazdu miast, zniszczonych przez wojnę, będzie załatwioną w ten sposób, że połączyłoby się ją ewentualnie z Ogólnym Zjazdem Miast.

b) Przyjęto zgłoszony przez **prez. Pachnowskiego** wniosek treści następującej:

Podatek przemysłowy na rzecz samorządu winien być ustalony w stałej stawce procentowej, niezależnie od stawki podatku przemysłowego na rzecz Państwa. Stawka na rzecz samorządu nie powinna być mniejszą od dotychczasowej wysokości tego podatku przy jego 2% stawce.

c) Wyrażono życzenie, aby na każdym posiedzeniu Komitetu Wykonawczego lub Zarządu składane było sprawozdanie z prac ciał ustawodawczych.

d) Wobec spóźnionej pory odczyt prof. Adolfa Suligowskiego o ustroju m. Gdyni został odłożony.

O godz. 8 wieczorem przewodniczący zamknął posiedzenie.

Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

**W sprawie zatwierdzania uchwał związków komunalnych o poborze opłat
za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa.**

W Nr. 13 „Dziennika Ustaw“ pod poz. 97 ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 25.2 b. r., na mocy którego, poczynawszy od dn. 28.2. b. r., zatwierdzanie uchwał związków komunalnych w sprawie pobierania opłat na pokrycie kosztów, związanych z przeprowadzeniem urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa (ob. art. 18 rozporządzenia Prezydenta z dn. 22.3.1928 r. Dz. Ust. poz. 351) w trybie, wskazanym w art. 42 ustawy z dn. 11.8.1923 r., przekazane zostało wojewodom.

Opłaty targowe w miastach województw zachodnich.

Maksymalna wysokość opłat targowych, pobierana przez miasta województw zachodnich, wynosząca według starej z dn. 26.4.1878 ustawy pruskiej (Zb. ust. prusk. str. 513) dwa grosze srebrne, przeliczona była początkowo na mocy ustaleń urzędów wojewódzkich na 20 groszy naszej waluty, później zaś pismem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 42 grosze według parytetu złotego, ustalonego rozporządzeniem z dn. 5.10.1927 roku. (Ob. „Przegląd Tygodniowy“ Nr. 4 z 1928 r. str. 62 i Nr. 1 z 1929 r. str. 15).

W tej sprawie został jeszcze w listopadzie 1928 r. wniesiony przez posła Czystewskiego i tow. projekt ustawy, (druk sejmowy Nr. 294), podwyższającej stawkę opłat do 60 groszy od metra kwadratowego.

W przyjętym przez Komisję Skarbową w dn. 26.2. b. r. w trzecim czytaniu projekcie art. 1 posiada brzmienie następujące: „Stawka opłat targowych, wynosząca maximum 2 grosze srebrne, zawarte w ustępie 1-szym § 2 ustawy z dn. 26.IV.1878 r. (Zb. ust. pr. str. 513) zmienia się na maximum 40 groszy waluty polskiej od metra kwadratowego. Od opłat tych wolni są rolnicy, sprzedający produkty własnego gospodarstwa“.

Pobieranie odsetek i kar za zwłokę przez związki komunalne.

Jeden z wojewodów zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zapytaniem, czy — wobec postanowień art. 56 ustawy z dn. 11.VIII. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) w związku z ustawą z dn. 31.VII. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721), zastosowaną do danin komunalnych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17.V.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401) — związki komunalne mogą pobierać odsetki za odroczenie kary za zwłokę i koszty egzekucyjne przy ściąganiu danin komunalnych, czy też odsetki te, kary za zwłokę i koszty egzekucyjne **muszą pobierać**.

Wątpliwość powyższa powstała na tle interpretacji wymienionego wyżej art. 56 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. oraz art. 2, 3 i 7 ustawy z dn. 31 lipca 1924 r.

Wedle bowiem art. 56 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych „w razie nieuiszczenia we właściwym terminie danin komunalnych, związki komunalne **mogą pobierać** odsetki i kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne...“, z czego należałoby wnioskować, że związki komunalne mają prawo pobierać wspomniane odsetki, kary i koszty, nie mają jednak obowiązku ich pobierania od wszystkich płatników; natomiast wedle art. 2, 3 i 7 ustawy z dn. 31 lipca 1924 r. kary za zwłokę, odsetki za odroczenie i koszty egzekucyjne „**pobiera się**“, co nie może być rozumiane inaczej, jak, że wymienione należności dolicza się do odnośnych zaległości automatycznie, czyli, że należności te muszą być pobierane.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, okólnikiem z dn. 12.II. b. r. Nr. 19, wyjaśniło, co następuje:

Rozwinięta wyżej interpretacja zwrotu „pobiera się“, użytego w art. 2, 3 i 7 ustawy z dn. 31.VII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721), jest niewątpliwie słuszna; nie przeszkadza ona oczywiście stosowaniu przez związki komunalne ulg, analogicznych do tych, jakie na podstawie art. 4 ostatnio przytoczonej ustawy stosować może Minister Skarbu w zakresie podatków państwowych, jak również nie odbiera związkom komunalnym prawa zupełnego nawet umarzania odsetek za odroczenie, kar za zwłokę i kosztów egzekucyjnych w tych indywidualnych przypadkach, kiedy związek komunalny uzna za wskazane umorzyć odnośną należność z tytułu podatków względnie opłat.

Ponieważ zaś postanowieniem art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17.V.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401) ustawa

z dn. 31 lipca 1924 r. zastosowana została do samoistnych danin komunalnych, przeto obowiązującym jest brzmienie tej ostatniej ustawy, która w stosunku do postanowień art. 56 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych jest *lex posterior*.

W uwzględnieniu zatem zmiany, wprowadzonej w art. 56 ust. o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych przez art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r., tenże art. 56 powinien mieć następujące brzmienie, zgodne z obecnym stanem prawnym:

„W razie nieuiszczenia we właściwym terminie danin komunalnych, związki komunalne pobierają odsetki za odroczenie, kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne według przepisów, zawartych w ustawie z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721), zmienionej częściowo rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 maja 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401)“.

Zatwierdzanie uchwał związków komunalnych o poborze opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa.

W Nr. 13 Dziennika Ustaw pod poz. 97 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 lutego 1930 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przekazania wojewodom uprawnień do zatwierdzania uchwał związków komunalnych w sprawie pobierania opłat na pokrycie kosztów, związanych z przeprowadzaniem urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa w związku z art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. R. P. Nr. 38, p. 361).

Terminy płatności składki ogniowej i państwowego podatku gruntowego.

Ponieważ magistraty obowiązane są do ściągania składek za przymusowe ubezpieczenie budowli od ognia w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych, przeto zwracamy uwagę na ustawę z dnia 12 lutego b. r., ogłoszoną w N-rze 14 „Dziennika Ustaw“ pod poz. 102, która ustala nowe terminy płatności tych składek. Mają one być mianowicie płacone w 2 równych ratach półrocznych, pierwsza rata w ciągu miesiąca kwietnia, druga między 15 października a 15 listopada.

Takie same terminy ustala wymieniona ustawa dla należności z tytułu państwowego podatku gruntowego.

Odciążenie urzędów gminnych i magistratów miast z zadań poruczonych i usprawnienie administracji gminnej.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w sprawie powyższej wystosowało do p. Wojewodów b. zaboru rosyjskiego, pismo okólne Nr. SS. 2579/4 treści następującej:

Na skutek podniesionej przez jednego z p. p. Wojewodów, kwestji uregulowania zagadnienia odciążenia urzędów gminnych i magistratów miast z zadań poruczonych i usprawnienia administracji gminnej, Min. Spr. Wewn. niniejszem komunikuje, iż zamierza przystąpić do uregulowania powyższych kwestyj.

W związku z powyższem, Min. Spr. Wewn. prosi Pana Wojewodę o nadesłanie następujących danych:

1) Wykazu tych spraw, które obecnie urzędy gminne załatwiają bez prawnego tytułu.

2) Wykazu tych spraw, do załatwiania których gminy są obowiązane (z uzasadnieniem ustawowem przy każdym punkcie).

3) Projektu odciążenia gmin z niektórych zadań poruczonych.

4) Projektu przyznania gminom, za załatwianie niektórych spraw poruczonych, odpowiedniego odszkodowania ewentualnie prawa pobierania stosownych opłat.

Opracowanie powyższych spraw, należałoby przeprowadzić komisyjnie a następnie postawić na porządku dziennym powiatowych i wojewódzkich zebrań perjodycznych, celem potraktowania tych spraw w płaszczyźnie międzyresortowej. Ostateczne wyniki tych prac należy poddać pod opinię wydziałów wojewódzkich. Przy ewentualnem niezgodnieniu pewnych kwestyj, należy o tem zawiadomić Min. Spraw Wewn. z podaniem motywów niezgodnienia.

Odpowiedzi na powyższe Min. Spr. Wewn. oczekuje do dnia 15 marca 1930 roku.

Zmiana przepisów o radach szkolnych miejscowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

W Nr. 11 Dziennika Ustaw pod poz. 83 ukazało się rozporządzenie Ministra Wyznań Rel. i Ośw. Publ. z dnia 23 stycznia 1930 r. zmieniające częściowo poprzednie rozporządzenie tegoż Ministra z dnia 27 października 1926 r. o radach szkolnych miejscowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

Kompetencje wydziału wojewódzkiego w sprawach budowlanych.

W praktyce jednego z urzędów wojewódzkich nasunęła się wątpliwość, czy wojewoda, posiadający znaczny zakres uprawnień w sprawach budowlanych (rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 16.II.1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 23, p. 202), winien decyzje swe w tych sprawach wydawać sam, czy też przy współudziale wydziału wojewódzkiego z głosem stanowczym, a to ze względu na postanowienie pkt. 2 art. 55 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 19.I.1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 85). W sprawie tej Ministerstwo Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych wyjaśniło, że pkt. 2, art. 55 wyżej cytowanego rozporządzenia odnosi się jedynie do tych spraw, które rozstrzygał wojewoda na podstawie „dotychczasowych przepisów“, a więc istniejących w dniu 6 lutego 1928 r. W danym wypadku rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o prawie budowlanem nosi datę 16 lutego 1928 r. i z tego powodu nie ma do niego zastosowania powyższe postanowienie pkt. 2 art. 55 rozporz. Prezydenta z dn. 14.I.1928 r. i w sprawach tych wojewoda decyzje swe winien wydać samodzielnie bez współudziału wydziału wojewódzkiego. Stanowisko to jest formalnie zupełnie uzasadnione, ze względów jednak na celowość istnienia instytucji wydziałów wojewódzkich, uzasadnionym byłoby odpowiednie znowelizowanie rozporządzenia Prezydenta o prawie budowlanem i poddanie i tych spraw pod obrady wydziałów wojewódzkich.

Czy bezpłatny zastępca burmistrza na obszarze b. dzielnicy pruskiej ma prawo do dalszego urzędowania w razie zmiany statutu miejscowego o ustroju magistratu, znoszącej stanowisko powyższe.

W jednym z miast województwa poznańskiego, rada miejska uchwaliła zmianę statutu miejscowego o ustroju magistratu przez zastąpienie stanowiska bezpłatnego zastępcy burmistrza stanowiskiem płatnego drugiego burmistrza. Statut powyższy został zatwierdzony przez Izbę Wojewódzką i na tej podstawie rada dokonała wyboru drugiego burmistrza. Dotychczas urzędujący bezpłatnie zastępca burmistrza, którego kadencja upływała dopiero za 2 lata, złożył w tej sprawie protest do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które uprawnione jest do zatwierdzenia wyboru drugiego burmistrza.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zatwierdziło powyższy wybór drugiego burmistrza, stwierdzając, że tego rodzaju zmiana statutu miejscowego, polegająca na ustanowieniu stanowiska płatnego (zawodowego) drugiego burmistrza, wybieranego na okres 12-letni, w miejsce dotychczasowo-

wego stanowiska bezpłatnego (honorowego) zastępcy burmistrza, wybieranego na okres 6-letni, stanowi zmianę stanu ustrojowego magistratu. W zaistniałym — tym sposobem — nowym stanie ustrojowym magistratu, pretensje dotychczasowego bezpłatnego zastępcy burmistrza do dalszego urzędowania w tym charakterze pozbawione są wszelkiego prawnego uzasadnienia.

Administracyjny tok instancyj przy rozpatrywaniu protestów wyborczych na obszarze województw południowych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem Nr. 17 z dnia 11 lutego 1930 r. wyjaśniło co następuje:

§ 31 ordynacji wyborczej gminnej z dnia 12 sierpnia 1866 r. (Dz. u. kr. Nr. 9) obowiązującej wszystkie gminy b. Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, postanawiał, że „zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach mają być w przeciągu dni ośmiu po ukończeniu wyborów wniesione do naczelnika gminy, który w przeciągu dni trzech winien je przedłożyć namiestnictwu (województwu) **do ostatecznego rozstrzygnięcia**“.

Paragraf powyższy w części przyznającej Wojewodzie atrybut ostatecznego rozstrzygania, został zniesiony przez art. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712), a następnie przez art. 82 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

Ponieważ po dniu wejścia w życie przytoczonej ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. (to jest po dniu 14 września 1923 r.) nie ukazał się żaden akt ustawodawczy, wzgl. mający moc ustawy, zawierający odmienne postanowienia w sprawie toku odwołań od decyzji głównej — należy przyjąć, że od orzeczeń wydanych w omawianych sprawach w instancji pierwszej przez władze administracyjne II-ej instancji, służy odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Z powyższych wyjaśnień wynika, że omawiane decyzje P. P. Wojewodów, wydawane w pierwszej instancji w sprawach zarzutów przeciw postępowaniu przy wyborach gminnych, winny być zaopatrywane w klauzulę odwoławczą o brzmieniu odpowiadającem postanowieniu art. 82 wymienionego poprzednio rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22 marca 1928 roku.

W sprawie wypłacenia urzędnikom państwowym zaległego dodatku mieszkaniowego.

Nawiązując do notatki, umieszczonej w zeszycie 4 na str. 156, komunikujemy, że ustawa o wypłacie dodatku mieszkaniowego w projektowanym przez Ministerstwo Skarbu brzmieniu ukazała się w Nr. 13 „Dziennika Ustaw“ pod poz. 90. Ustawa weszła w życie z dniem ogłoszenia, to jest z dn. 28.2 b. r.

W sprawie zwolnienia pracowników samorządowych w województwach zachodnich od komunalnego dodatku do państwowego podatku dochodowego od uposażeń.

Funkcjonariusze państwowi w województwach zachodnich zostali już rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z listopada 1927 r. zwolnieni od obowiązującego tam dodatku komunalnego do państwowego podatku dochodowego od uposażeń. Niesłusznie zupełnie pominięto wówczas pracowników samorządowych, którzy obowiązkowi opłacania tego dodatku podlegają nadal. Bywały wypadki, że niektóre rady miejskie uchwały nie pobierać tego dodatku od pracowników miejskich, ale władze nadzorcze unieważniały te uchwały jako niezgodne z obowiązującymi przepisami.

Sprawa ta zostanie obecnie załatwiona ostatecznie ustawowo, Sejm bowiem uchwalił w dn. 25 lutego b. r. projekt ustawy o zwolnieniu od powyższego dodatku również pracowników samorządowych. Nie ulega wątpliwości, że projekt ten przyjęty zostanie również przez Senat.

Udzielanie przez władze wojskowe zezwoleń na wzniesienie budynków w pobliżu twierdz.

W Nr. 16 Dziennika Ustaw pod poz. 120 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 lutego 1930 r. w sprawie udzielania przez władze wojskowe pozwoleń na wzniesienie, przebudowę lub zmianę budynków w pobliżu twierdz lub rejonów fortyfikacyjnych. Zezwoleń udzielają bądź dowódca obszaru warownego, bądź dowódca okręgu korpusu. Pozwolenie jest udzielone zawsze jedynie na pewien czas, jednak nie krótszy niż dwuletni. Władze budowlane nie mogą rozpatrywać podań w tych sprawach, o ile zainteresowany nie uzyska uprzednio odpowiedniego pozwolenia od władzy wojskowej.

Wstrzymanie eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki.

W Nr. 18 Dziennika Ustaw pod poz. 136 ogłoszona została ustawa z dn. 12 lutego 1930 r. w przedmiocie wstrzymania do dnia 1 kwietnia 1933 r. eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie miast, miasteczek, wsi i osad na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

Urządzenie i utrzymanie ulic w miastach.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie do p. Wojewody łódzkiego z dnia 14.12.1929 r. L. SS 3179/2 w sprawie powyższej wyjaśniło, że przełożenie kosztów pierwszego urządzenia ulicy na właścicieli przyległych do nich nieruchomości, jak to wynika z brzmienia ustępu 2 art. 174 Rozporządzenia Prezydenta z dnia 16.2.1928 r. (D. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) nie wymaga uprzedniego wydania przepisów miejscowych, przewidujących takie przełożenie, natomiast, gdy chodzi o przełożenie kosztów pierwszego urządzenia ulicy na właścicieli nieruchomości nieprzylegających do danej ulicy, przełożenie takie w myśl art. 174 i 410 p. 5 powołanego rozporządzenia może być dokonane tylko na podstawie należycie wydanych przepisów miejscowych.

W kwestji natomiast co należy uważać za pierwsze urządzenie ulic Ministerstwo Robót Publicznych wydało okólnik do pp. wojewodów z 10.8. 1929 r. L. XV 1190/29, w którym wyjaśniło, iż w myśl trzeciego ustępu wspomnianego artykułu 174, oprócz zwrotu kosztów gruntów stanowiących własność gminy lub przez nią nabytych, mogą być przełożone: a) koszty budowy jezdni i chodników, b) koszty urządzenia oświetlenia, c) koszty urządzenia wodociągów i kanalizacji, odpowiadające kosztom założenia przewodów o najmniejszym wymiarze, stosowanym w danej miejscowości. Z powyższego wynika, że tylko koszty pierwszego urządzenia jezdni, chodników, oświetlenia, wodociągów i kanalizacji mogą być przełożone na wspomnianych właścicieli bez względu na to, czy te wszystkie urządzenia są budowane jednocześnie, czy też w pewnych odstępach czasu.

Natomiast nie mogą być przełożone ani koszty utrzymania ulic, ani koszty ulepszenia istniejącej już urządzonej nawierzchni ulicy, względnie chodnika, ani koszty rozszerzenia, przebudowy, zmiany rodzaju nawierzchni już urządzonej ulicy, ani tembardziej koszty remontu ulic już urządzonych.

Przytem jednak zauważa się, że za ulicę urządzoną należy uważać ulicę posiadającą między innymi nawierzchnię, względnie chodniki wykonane trwale zgodnie z ogólnie uznanymi zasadami techniki.

Przymusowe umieszczanie w przytułkach i domach pracy przymusowej na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego.

W Nr. 15 Dziennika Ustaw pod poz. 115 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 13 stycznia 1930 r. na mocy którego od dnia 1 kwietnia 1930 r. na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego wchodzi w życie postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (D. U. R. P. Nr. 92, p. 823), dotyczące przymusowego umieszczania w przytułkach i domach pracy przymusowej.

Ochrona swobody wyborów przed nadużyciem władzy urzędników.

W Nr. 17 Dziennika Ustaw pod poz. 123 ogłoszona została ustawa z dn. 12 lutego 1930 r. o ochronie swobody wyborów przed nadużyciem władzy urzędników. Ustawa dotyczy również i wyborów do ciał samorządowych, oraz ma zastosowanie i w stosunku do urzędników komunalnych, oraz obywateli członków Komisji wyborczych.

Zmiana przepisów o lichwie pieniężnej .

W Nr. 10 Dziennika Ustaw pod poz. 70 ukazało się, rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 11 lutego 1930 r. o lichwie pieniężnej. Na mocy tego rozporządzenia, które weszło w życie z dniem 19 lutego 1930 r., korzyści majątkowe od wszelkich czynności kredytowych, procenty od pożyczek i t. d. nie mogą przekraczać 12% w stosunku rocznym (poprzednio 13%).

Rozporządzenie w przedmiocie ruchu kolejek elektrycznych na górnośląskiej części województwa śląskiego.

W Nr. 2 Dziennika Ustaw Śląskich z r. 1930 pod poz. 3 ukazało się rozporządzenie policyjne wojewody śląskiego z dnia 12 grudnia 1929 r. w przedmiocie ruchu kolejek elektrycznych na górnośląskiej części Województwa Śląskiego. Rozporządzenie to w 47 paragrafach normuje przede wszystkim zasady ruchu kolejek ze względu na bezpieczeństwo publiczne,

poza tem ustala obowiązki motorowego, konduktora i publiczności, uchylając dotychczasowe rozporządzenie policyjne Prezesa Rejencji w Opolu z dn. 9 sierpnia 1907 r. (Dz. Urz. str. 311).

Projekt zmiany rozporządzenia o miejskim podatku ładunkowym.

Stawki podatku od towarów ,przywożonych drogami żelaznemi, były już ustalane kilkakrotnie; ostatnio zmienione były te stawki rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 23 września 1929 r. (Dz. U. Nr. 67, poz. 521).

Dowiadujemy się, iż Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przystąpiło do opracowania nowego rozporządzenia, w którym znowuż stawki powyższego podatku ulec mają zmianie. W szczególności zamierzone jest wprowadzenie ulg, objętych ustępem IV dotychczasowego rozporządzenia, do szeregu takich towarów, których przewóz w ostatnich czasach w coraz większym rozmiarze przejmują przedsiębiorstwa komunikacji samochodowej. Obniżenie podatku przy równoczesnej odpowiedniej zmianie taryfy kolejowej oraz przy wprowadzeniu pewnych ułatwień przy przewozie tego rodzaju towarów, ułatwić ma kolejom konkurencję z ruchem samochodowym i spowodować powrót przesyłek tych towarów na koleje. Projektodawcy wychodzą z założenia, że obniżenie stawek podatkowych, które przyczyni się do wzmożenia na kolejach ruchu ulgowych przesyłek towarowych, nie tylko nie spowoduje uszczerbku w dotychczasowych dochodach miast z podatku, ale w sumie dać im może większe wpływy, aniżeli dotychczas.

Do sprawy niniejszej powrócimy jeszcze na tem miejscu, gdy Związek Miast będzie miał sposobność szczegółowego zapoznania się z projektem.

Dopłaty drogowe od przedsiębiorstw komunikacji samochodowej.

Wzmagający się w Polsce ruch samochodowy, natrafia w swym rozwoju na poważny hamulec w postaci złego stanu naszych dróg, niedostosowanych do ruchu samochodowego, z drugiej zaś strony istniejące drogi w nadmierny sposób zużywa; stawia on więc zarówno państwowym jak i samorządowym zarządom drogowym poważne wymagania i powoduje znaczne zwiększenie wydatków na drogi.

W związku z powyższem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jak się dowiadujemy, ma zwrócić związkom komunalnym uwagę na możność pociągania przedsiębiorstw komunikacji samochodowej do udziału w kosztach budowy i utrzymania ich dróg ,a to na podstawie art. 23 ustawy dro-

gowej. W okólniku, którego projekt jest obecnie uzgadniany z zainteresowanymi Ministerstwami, podane być mają wskazówki co do zasad wymiaru tego udziału, zwanego popularnie dopłatami drogowymi.

Postępowanie w wypadku zbiegu przestępstw, podlegających karze również w myśl ustawy o fin. kom.

Zdarza się, iż pewne przestępstwo, podlegające karaniu w myśl postanowień ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, jest również karalne w myśl innych ustawowych przepisów karnych; w praktyce powstała zatem wątpliwość, jak w tego rodzaju wypadkach należy postępować.

W pewnym konkretnym wypadku, na skutek zapytania jednego z wojewodów, Min. Spraw Wewn. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Sprawiedliwości wyjaśniło, że — jeśli ten sam czyn wykazuje cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu według ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, a zarazem cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu według innych ustaw — wymierza się karę za każde przestępstwo osobno.

Łuniniec uzyskał potwierdzenie prawa poboru podatku ładunkowego.

Podatek ładunkowy, jak wiadomo, mają prawo pobierać tylko te gminy miejskie, które po koniec czerwca 1923 r. uzyskały zatwierdzenie statutów o poborze samoistnych podatków od towarów przywożonych lub wywożonych. Rada Miejska m. Łunińca uchwaliła pobór podatku od towarów przywożonych i wywożonych w lutym 1923 r. i po 2 tygodniach — wobec niezakwestjonowania przez starostę Łuninieckiego — wprowadziła ją w życie. Na skutek wyjaśnień Urzędu Wojewódzkiego, Rada Miejska w maju 1923 r. uchwaliła podwyżkę stawek podatku, a uchwałę tę zatwierdził Starosta Łuniniecki w czerwcu 1923 r. W bieżącym roku budżetowym Wydz. Pow. przy zatwierdzaniu budżetu Łunińca zakwestjonował jego prawo do poboru podatku ładunkowego, a to z następujących przyczyn: Rada Miejska, która uchwałę powzięła, zwołana została na podstawie rozkazu Komendanta Placu w Łunińcu i w r. 1924 Wojewoda przyznał jej charakter jedynie organu opiniodawczego, a w myśl obowiązującej wówczas tymcz. ustawy organem stanowiącym był Magistrat; statut podatku wymagał zatwierdzenia Ministerstwa.

Sprawa oparła się o Min. Spr. Wewn., które w porozumieniu z Min.

Skarbu reskryptem z dn. 28.II. b. r. Nr. SF. 257/2 uznało prawo m. Łunińca do poboru podatku ładunkowego. Ministerstwo wyszło z założenia, że Magistrat m. Łunińca, jak stwierdzono, odbywał wspólne posiedzenia z Radą Miejską, że zatem uchwała Rady była faktycznie również uchwałą Magistratu, co zaś do zatwierdzenia — było formalne zatwierdzenie uchwały ze strony Starosty (Wydz. Pow. jeszcze nie było), a praw miasta nie może uszczuplać fakt, iż zatwierdzenia dokonała władza nadzorcza niewłaściwej instancji.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Zatwierdzanie wysokości poborów członków Magistratu.

Władzą nadzorczą, właściwą do zatwierdzania uchwał gminnych m. Poznania, ustalających wysokość poborów płatnych członków Magistratu, jest obecnie, na zasadzie § 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.12.1924 r. (Dz. Ust. poz. 1073) Wojewoda a nie Wojewódzki Sąd Administracyjny.

(Wyrok z dn. 20.12.1929 r. L. Rej. 4579/27):

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu uchwałą z dn. 29.3. 1927 r. odmówił zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej m. Poznania, dotyczącej ustalenia poborów płatnych członków Magistratu.

Wniesione od powyższej uchwały odwołanie Magistratu m. Poznania zostało oddalone uchwałą Wojewódzkiej Rady Administracyjnej z dnia 7.II.1927 r.

We wniesionej skardze przeciwko ostatniej uchwale podnosi Magistrat przede wszystkim zarzut niewłaściwości zarówno Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego jak i wojewódzkiej Rady Administracyjnej do orzekania w kwestji ustalenia poborów płatnych członków Magistratu m. Poznania, ponieważ według art. 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.12.1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządów i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. Ust. poz. 1073) władzą nadzorczą, właściwą do działania w myśl tego rozporządzenia jest wojewoda, wobec czego upada oparta na § 64 ust. 3 pruskiej ordynacji miejskiej z dn. 30.5.1853 r. (Zb. ust. pr. str. 261) oraz na § 16 pruskiej ustawy o właściwości władz i są-

dów administracyjnych z dn. 1.8.1883 r. (zb. ust. pr. str. 237) kompetencja Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego do zatwierdzania tego rodzaju uchwał.

Rozważając wniesioną skargę, Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał powyższy zarzut za słuszny.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.12.1924 r., zakreślając dla płatnych członków Magistratu maksymalne granice poborów, w § 27 postanawia, że władzą nadzorczą, właściwą do działania w myśl tego rozporządzenia jest w stosunku do gmin miejskich — Wojewoda.

Ponieważ celem tego rozporządzenia jest dostosowanie poborów członków zarządu i pracowników związków komunalnych, należy zatem do władz nadzorczych, właściwych do działania w myśl rozporządzenia, czuwać, aby pobory te nie przekraczały granic, rozporządzeniem zakreślonych, a więc także zatwierdzać odnośne uchwały związków komunalnych tam, gdzie obowiązujące przepisy takiego zatwierdzenia wymagają.

Skoro zatem według ust. 3 § 64 pruskiej ordynacji miejskiej ustalenie poborów płatnych członków magistratów wymaga zatwierdzenia, ustalenie zaś tych poborów obecnie odbywać się może tylko na podstawie przepisów, zawartych w powołanem wyżej rozporządzeniu, należy przyjąć, że takie zatwierdzanie tego rodzaju uchwał związków komunalnych jest czynnością, opartą na przepisach tego rozporządzenia, a co zatem idzie, że — w braku wyraźnego w tym względzie wyłączenia — właściwą do działania jest władza nadzorcza w § 27 rozporządzenia ustanowiona, to jest w danym wypadku Wojewoda Poznański, a nie Wojewódzki Sąd Administracyjny, który przed wejściem w życie powyższego rozporządzenia był do tego właściwy na zasadzie § 16 powołanej w skardze ustawy pruskiej o właściwości władz i sądów administracyjnych.

Z powyższych motywów Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zaskarżoną uchwałę Wojewódzkiej Rady Administracyjnej, jako niezgodną z ustawą.

świadczenia drogowe w środkach przewozowych.

Wobec treści art. 32 ustawy z dn. 10.12.1920 r. (Dz. Ust. z 1921 r. poz. 32) w zestawieniu z artykułami 29, 30 i 31 tejże ustawy do uiszczenia opłaty zastępczej zamiast dostarczenia środków przewozowych nie mogą być pociągane osoby, środków tych nie posiadające.

(Wyrok z dn. 23.I.1930 r. L. Rej. 1811/27).

Zwierzchność gminna w Dunajowie pismem z dn. 18.9.1924 r. wez-

wał zarząd główny Dóbr Arcybiskupstwa Lwowskiego, jako właściciela obszaru dworskiego do zapłacenia pewnej sumy na utrzymanie dróg gminnych oraz do uiszczenia opłat zastępczych zamiast robocizny pieszej i dostarczenia środków przewozowych.

Skarżąc wydane w ostatniej instancji orzeczenie Ministra Robót Publicznych z dn. 5.2.1927 r., podniosło Arcybiskupstwo, że o treści projektu budżetu drogowego nie było w swoim czasie powiadomione, oraz, że według art. 32 powołanej wyżej ustawy drogowej do dostarczenia środków przewozowych mają być pociągani tylko posiadacze tych środków, którzy dopiero w razie ich niedostarczenia mogą być zobowiązani do zapłacenia ekwiwalentu pieniężnego.

Rozpatrując wniesioną skargę, Najwyższy Trybunał Administracyjny stwierdził przedewszystkiem, że zarzut co do istotnej i ze szkodą dla strony wadliwości postępowania administracyjnego nie jest uzasadniony. Jak to już bowiem w licznych wyrokach zostało wyjaśnionem, dopiero indywidualne doręczenie wymiaru podatku względnie opłaty może spowodować ewentualne naruszenie interesów płatnika, uzasadniające jego prawo do wniesienia skargi w toku instancji. Płatnik wezwany do uiszczenia przypadającej od niego kwoty podatku, skarżąc odnośne zarządzenie władzy wymiarowej, ma prawo i możność objęcia w zażaleniu wszystkich zarzutów, nie wyłączając tych, które dotyczą zasad, przyjętych w zatwierdzonym przez władzę nadzorczą statucie o poborze w danej gminie opłat drogowych.

Obowiązek indywidualnego zawiadomienia płatników o wyłożeniu preliminarza drogowego w Urzędzie Gminnym nie jest ustawowo przewidziany, a zresztą niedokonanie tego zawiadomienia nie mogło przynieść żadnej szkody stronie skarżącej, która żaląc się przez wszystkie instancje i skarżąc ostateczną decyzję władzy administracyjnej miała możność wszechstronnej obrony swoich praw.

W zaskarżonem natomiast orzeczeniu przyjęto niewątpliwie niewłaściwą wykładnię przepisów ustawy z dn. 10.12.1920 r. (Dz. Ust. z 1921 r., poz. 32) o budowie i utrzymaniu dróg publicznych.

Artykuły 29, 30 i 31 powołanej ustawy zawierają ogólne zasady, których należy przestrzegać przy ustanawianiu świadczeń w naturze dla budowy dróg publicznych, natomiast art. 32 kategorycznie zastrzega, że do dostarczenia środków przewozowych mogą być pociągani tylko posiadacze tych środków. Osobom tym służy prawo, w przewidzianym w art. 31 wypadku, wnieść ustaloną przez gminę opłatę, zamiast dostarczenia środków przewozowych w naturze.

Artykuł 31, mówiąc o opłacie zastępczej, ma niewątpliwie na wzglę-

dzie osoby, zobowiązane do pewnych świadczeń, opartych na dalszych przepisach ustawy, w stosunku zatem do zobowiązanych do dostarczenia środków przewozowych — osoby, wymienione w art. 32.

Ponieważ zaś z akt przedłożonych wynika, że twierdzeniu strony skarżącej, że środków przewozowych w Dunajowie nie posiada, władza pozwana nie przeczy, należało zaskarżone orzeczenie uchylić.

K r o n i k a.

I. Ogólna.

Zjazd spółdzielni mieszkaniowych.

Dnia 16 marca r. b. odbył się w Warszawie zjazd spółdzielni mieszkaniowych, który powziął szereg uchwał, odnoszących się do sposobu udzielania kredytu na budowę mieszkań.

Mianowicie, w pierwszej linii winny być udzielane kredyty na mieszkania małe, oraz przy udzielaniu winny być przestrzegane zasady kolejności przewidziane w rozporządzeniu P. Prezydenta o rozbudowie miast.

Następnie zjazd uznał za niezbędne niezwłoczne różniczkowanie, drogą rozporządzenia Ministra Skarbu, dopłat z państwowego funduszu rozbudowy miast w ten sposób, aby oprocentowanie kredytów budowlanych na małe mieszkania budowane przez spółdzielnie mieszkaniowe dla niezamożnej ludności, zmniejszono do 1 proc. w stosunku rocznym (obecnie 4 proc.) przy jednoczesnem przedłużeniu okresu amortyzacyjnego dla pożyczek długoterminowych, udzielanych na budowę, pozostające własnością społeczną przynajmniej do 50 lat i rozpoczęciu wpłat amortyzacyjnych po upływie 5 lat od czasu wykończenia budowl. Przedłużenie okresu amortyzacji długoterminowych pożyczek budowlanych do lat 50 powinno dotyczyć tylko budowli po-

zostających własnością społeczną spółdzielni.

Zjazd wyraził przekonanie, że pożyczki budowlane na wykończenie budowli winny być udzielane przede wszystkim w tych przypadkach, gdy budowane mieszkania należą do tych, które odpowiadają pierwszej kolejności, przewidzianej przez ustawę i to niezależnie od tego, czy Bank gospodarstwa krajowego finansował je na początku budowy. Przy udzielaniu pożyczek należy w przypadkach, w których istniał wniosek komitetu rozbudowy, objąć pożyczką wykonane już roboty, o ile spłata powstałych z tego tytułu długów jest niezbędnym warunkiem dalszego prowadzenia budowy.

Walne zgromadzenie delegatów Komunalnych Kas Oszczędności, 30 marca 1930 r.

Dnia 30 marca b. r. odbędzie się w sali Polskiego Banku Komunalnego walne zgromadzenie delegatów K. K. O. należących do Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

Związek obejmuje obecnie 114 kas w tem 102 powiatowych i 11 miejskich. Nie należy obecnie do Związku 13 kas. Działalność Związku była w r. 1929 bardzo ożywiona. Rewizji przeprowadzono 61; przy sposo-

ności rewizji udzielano szczegółowych wskazówek i wyjaśnień w sprawach prawnie - organizacyjnych i technicznych. Ponadto Zarząd Związku interwenjował u władz państwowych we wszystkich sprawach ważnych dla kas. W szczególności podjęta została akcja w sprawie nowelizacji ustawy o komunalnych Kasach Oszczędności. Ponadto rozwijał Zarząd Związku swoją działalność propagandową i organizacyjną.

O wynikach obrad poinformujemy czytelników w następującym numerze.

Uchwały III Zjazdu Przemysłowców Budowlanych R. P.

Dnia 8, 9 i 10 z. m. obradował w Warszawie zjazd przemysłowców budowlanych. Głównym tematem Zjazdu była sprawa budownictwa mieszkaniowego.

Jak wiadomo Centrala Gospodarcza Przemysłu Budowlanego opublikowała jeszcze we wrześniu ub. r. w „Przeglądzie Budowlanym“ zasady projektu rozwiązania kwestji mieszkaniowej w Polsce. Zasady te były przedmiotem dyskusji Zjazdu i zostały z pewnymi nieznacznymi zmianami uchwalone.

Uchwały w sprawie finansowania budownictwa podajemy dosłownie:

1) Źródła finansowe będące podstawą minimalnego programu budownictwa mieszkaniowego winny być pewne, wystarczające, a zastosowane do dzisiejszych możliwości sytuacji gospodarczej, winny być stałe i trwale zwiększane.

2) Finansowanie budownictwa winno się opierać na systemie dwu hipotek: 1-ej wyżej oprocentowanej, dla lokaty funduszków pupilarnych i prywatnych, 2-giej dla funduszków społecznych, nisko oprocentowanej.

3) Fundusze na 1-szą hipotekę czerpane być winny przede wszystkim z następujących źródeł:

a) z funduszków rezerwowych, długoterminowych zakładów ubezpieczeń,

b) z ewent. pożyczek krajowych i zagranicznych,

c) z innych źródeł, które mogą powstać.

4) Fundusze na 2-gą hipotekę czerpane być winny:

a) z podatku od lokali w starych domach, których komorne wzrastać będzie w skali, dostosowanej do warunków platniczych ludności,

b) ze stałej rocznej dotacji Skarbu Państwa i samorządów miejskich,

c) z wpływów podatku od placów niezabudowanych bądź niedostatecznie zabudowanych, zależnie od strefy.

5) Fundusze własne budującego wynosić winny co najmniej 10% kosztu budowy.

6) Pierwszeństwo w uzyskaniu pożyczek, przy jednakowych innych warunkach uzyskuje posiadacz większego kapitału własnego.

7) Przyznany kredyt winien być wypłacony zgodnie z planem gospodarczym budowy.

8) Wypłata 1-ej raty kredytu budowlanego winna być uzależniona od przedstawienia opracowanych we wszystkich szczegółach planów i rysunków wykonawczych, a to w celu skrócenia czasu budowy i obniżenia jej kosztów.

9) Oprocentowanie pożyczek łącznie z amortyzacją nie powinno przekraczać 3½% przy pożyczkach na 2-gą hipotekę i 13% przy pożyczkach na 1-szą hipotekę.

Ponadto Zjazd powziął szereg uchwał dotyczących racjonalizacji budownictwa, ulg podatkowych i socjalnych dla przemysłu budowlanego, w szczególności zwiększenia w sezonie budowlanym godzin pracy.

Organizacja akcji budowlanej winna być zcentralizowana w utworzonym specjalnie przy Prezesie Rady Ministrów, Komitecie Społecznym budowy tanich mieszkań.

Projekt wydawnictwa Zbioru Praw.

Komisja dla usprawnienia administracji podjęła inicjatywę, która niewątpliwie da bardzo pożyteczne wyniki. Przystąpiono mianowicie do wydania Zbioru Praw, który obejmować ma w systematycznym, rzeczowym układzie przepisy, obowiązujące obecnie na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej (z wyjątkiem województwa śląskiego) z wyłączeniem przepisów, pochodzących od władz zaborskich i okupacyjnych.

Celem przygotowania Zbioru Praw, Komisja rozpatruje — pod względem ich mocy obowiązującej — przepisy, ogłoszone:

a) w Dzienniku Urzędowym Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu; w Dzienniku Urzędowym Królewsko-polskiego Ministerstwa Sprawiedliwości i w Dzienniku Urzędowym Departamentu Oświecenia Publicznego;

b) w Dzienniku Praw Królestwa Polskiego, w Dzienniku Praw Państwa Polskiego oraz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej;

c) w Monitorze Polskim do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. (Dz. U. Nr. 66, poz. 400) w sprawie wydawania Dziennika Ustaw;

d) w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wołyń i Frontu Podolskiego oraz w Dzienniku Urzędowym Zarządu Terenów Przyfrontowych i Etapowych;

e) w Dzienniku Urzędowym Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej;

f) w Dzienniku Rozporządzeń Polskiej Komisji Likwidacyjnej oraz w Dzienniku Rozporządzeń Komisji Rządzącej;

g) w Tygodniku Urzędowym Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej oraz w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej.

Przepisy obowiązujące, które mają wejść do Zbioru Praw, będą: a) należyście uporząd-

kowane, b) zgrupowane systematycznie według poszczególnych materij.

Uporządkowanie przepisów będzie polegało na włączeniu, w miarę możliwości, do tekstu norm znowelizowanych — późniejszych przepisów nowelizujących.

Zgrupowanie systematyczne winno, w miarę możliwości, stosować się do podziału na resorty; przepisy prawa konstytucyjnego (politycznego), jako też przepisy, regulujące stosunki służbowe funkcjonariuszów państwowych, winny być zgrupowane odrębnie.

Dla opracowania Zbioru Praw powołano:

a) referaty resortowe,

b) referat główny przy Generalnym Sekretarjacie Komiji dla usprawnienia administracji,

c) Komitet Zbioru Praw.

Ogólne kierownictwo całej pracy należy do Przewodniczącego Komisji dla usprawnienia administracji publicznej, który za tok i wynik prac odpowiada przed Prezesem Rady Ministrów.

Referat resortowy składa się w miarę potrzeby z dwóch lub więcej osób, z reguły urzędników właściwego resortu; w skład referatów mogą jednakże wchodzić również osoby, nie będące czynnymi urzędnikami państwowymi.

Referat główny, do którego należy kierownictwo i koordynowanie prac referatów resortowych, jako też przygotowywanie referatów dla Komitetu Zbioru Praw, składa się z kierownika oraz czterech referentów — z reguły urzędników państwowych, z tem, że Komisja dla usprawnienia administracji może do powyższej czynności powołać również osoby, nie będące czynnymi urzędnikami państwowymi.

Komitet Zbioru Praw składa się z mężów nauki, jako też wybitnych praktyków, zaproszonych przez Prezesa Rady Ministrów. Komitet zwołuje i obradami jego kieruje przewodniczący Komisji dla usprawnienia administracji publicznej. W miarę potrzeby Komitet dzieli się na sekcje. Zadaniem Komitetu jest wypowiadanie opinii

w sprawach wątpliwych, dotyczących Zbioru Praw, a to zarówno co do kwestyj prawnych, jak i co do samego układu Zbioru.

Jak z powyższego widać, Zbiór Praw będzie miał charakter oficjalny, jakkolwiek oczywiście nie będzie on, sam przez się, źródłem prawa, jakim są poszczególne ustawy. Wobec dotychczasowej inflacji ustaw, jak to obecną mnogość różnych przepisów określono w świecie prawniczym, ułatwi on znakomicie orjentowanie się w tych przepisach i usunie ten stan dręczącej niepewności, znany nie tylko laikom, ale i prawnikom, czy odszukany w danej kwestji przepis ustawowy nie został zmieniony późniejszymi przepisami.

Żałować można, że poza Zbiorem Praw pozostanie jeszcze dużo obowiązujących obecnie przepisów, w szczególności: ustawodawstwo śląskie, ustawodawstwo b. państw zaborczych oraz całe mnóstwo przepisów, zawartych w dziennikach urzędowych i w okólnikach ministerstw oraz w wojewódzkich dziennikach urzędowych, które często mają charakter przepisów normatywnych i mają duże znaczenie dla życia codziennego. Może jednak słusznie ograniczono narazie Zbiór Praw do rzeczy najważniejszych, bo na zebranie i opracowanie wszystkich wogóle przepisów obowiązujących trzebaby czekać bodaj że parę lat, kiedy Zbiór Praw w takim rozmiarze, jak to wyżej przedstawiono, ma być wykonany jeszcze w roku bieżącym.

Zresztą — jak się dowiadujemy — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowuje zbiór wszystkich okólników, wydanych od chwili odzyskania Niepodległości, które obecnie jeszcze obowiązują. Jeżeli takie zbiory opracują wszystkie Ministerstwa, będzie gotowy materiał do dalszej kodyfikacji.

Można więc sobie wyobrazić, że Zbiór Praw, o którym wyżej mowa, będzie pierwszym tomem tego dzieła, tom II obejmie nicobjęte tomem I przepisy ustawowe, w tomie III lub w specjalnym dodatku o odpowiedniej nazwie byłoby miejsce na różne

inne przepisy, nie mające charakteru przepisów ustawowych.

Projekt ustawy emerytalnej dla pracowników komunalnych b. zaboru rosyjskiego.

O odbyło się ostatnio w sejmie posiedzenie podkomisji administracyjnej poświęcone sprawie ustawy emerytalnej dla pracowników komunalnych.

Jako podstawę do dyskusji przyjęto wniosek posła Pacholczyka, zgłoszony dnia 4-go grudnia 1928 roku, ze zmianami, które zostały wprowadzone w ciągu ubiegłej sesji. Do wniosku tego pos. Pacholczyk zgłosił szereg poprawek, które zbliżyły projekt ustawy do wzorowego statutu emerytalnego opracowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a zaleconego poszczególnym związkom komunalnym okólnikiem Ministerstwa Nr. 148 z dnia 17 lipca 1929 roku L. SS. 2843.

Poza szeregiem drobnych poprawek natury raczej redakcyjnej wprowadzono szereg istotnych zmian. Większe znaczenie posiada zmiana wprowadzona do art. 5, który został rozszerzony przez wyjaśnienia dotyczące zaliczenia lat służby przy przejściu z jednego związku komunalnego do drugiego. Dalej art. 8 został w myśl statutu wzorowego wyeliminowany z podstawy obliczeniowej dodatek reprezentacyjny.

Art. 10 omawiający powstawanie praw do świadczeń emerytalnych został uzupełniony przepisami zawartymi w statucie wzorowym, dotyczącymi chorób zawodowych. Natomiast wniosek pos. Pacholczyka zmierzający do podniesienia w art. 14 procentowego zwiększenia wymiaru zaopatrzenia w wypadkach szczególnych nie uzyskał większości podkomisji.

W dalszym ciągu uległy zmianom na wniosek referenta art. 22 i 23 dotyczące składu komisji wymiarowej i lekarskiej przez co przepisy te zostały zbliżone do przepisów zawartych w statucie wzorowym.

Również poważniejszą dyskusję wywołał

art. 51 omawiający sprawę zaliczenia lat służby poprzedniej. Przepisy te zostały zmodyfikowane przez co upodobniły się do brzmienia zaleconego przez Ministerstwo w statucie.

Wreszcie w art. 33 pensja po matce została zmniejszona z $\frac{2}{3}$ jej uposażenia emerytalnego do $\frac{2}{5}$.

Projekt ten ma w najbliższym czasie

wpłynąć na plenum Komisji administracyjnej Sejmu.

Z Senatu.

Budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych został przez Senat uchwalony, przy czym skreślone przez Sejm w § 1 dz. II kredyty na kreowanie starostw grodzkich w województwach zachodnich nie zostały przywrócone.

II. Z życia miast.

Finanse.

M. Koło wskutek znacznych inwestycji, poczynionych w związku z rozbudową elektrowni miejskiej znalazło się obecnie w dosyć ciężkich warunkach finansowych. Długi miasta wynoszą 566.418 zł. w czym pożyczki długoterminowe — 205.500 zł., zobowiązania zaś krótkoterminowe i wekslowe — 361.000 zł. Budżet miasta na rok 1929/30 w wydatkach wynosi 614.267 zł. Na pokrycie wydatków preliminowanych w budżecie brak jest kwoty 200.000 zł.

W grudniu r. ub. Magistrat m. Koła otrzymał z funduszu pożyczkowo - zapomogowego pożyczkę w kwocie 30.000 zł. W takim stanie rzeczy Magistrat zwrócił się do Banku Gospodarstwa Krajowego z prośbą o pożyczkę długoterminową w wysokości 200.000 zł.

Ze śląskiego komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego wypłacono od 1.6 do 31.12.1929 r. miastom i powiatom zapomóg i pożyczek długo i krótkoterminowych na ogólną sumę zł. 473.000 .

Z czego na elektryfikację zł. 114.000 i na wodociągi i kanalizację 150.000 zł. — reszta na różne cele.

Według umieszczonego w Nr. 11 „Monitora Polskiego“ wykazu długów i gwarancji finansowych na dz. 1.1.1930 r., zadłużenie Skarbu Państwa w obligacjach komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego wynosi 21.849.137.77 złotych w zlocie dawnego parytetu i 100.941.937.91 złotych w zlocie nowego parytetu.

Poza tem Skarb Państwa udzielił między innymi gwarancji: gminie m. Lwowa zł. 139.459.22 (po zwaloryzowaniu, suma wykorzystana 135.278.98 zł.), gminie m. Krakowa zł. 236.658.24 (po zwaloryzowaniu, suma wykorzystana 229.571.07 zł.), gminie m. Gdyni 2.000.000.— złotych w zlocie, spółce akcyjnej „Tramwaje Elektryczne w Zagłębiu Dąbrowskiem“, w której miasta Będzin, Czeladź, Dąbrowa Górnicza i Sosnowiec mają łącznie 20% akcji, — f. szt. 50.909.— (suma wykorzystana f. szt. 44.124.3.2) a za zobowiązania z tytułu emisji i papierów wartościowych f. szt. 160.000.— (suma wykorzystana f. szt. 150.864.5.10).

Gwarancje wreszcie Skarbu Państwa za zobowiązania z tytułu emisji obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego wynoszą pół miljarda złotych (suma wykorzystana po przeliczeniu na złote w/g rozp. Prez. R. P. z dn. 5.11.1927 r. 860 milionów).

Inwestycje.

Inwestycje m. Chełmży w ciągu 10-lecia są następujące:

1) cztery domki rodzinne, 2) 1 dom robotniczy o 15 mieszkaniach jednopokojowych z kuchnią, 3) 1 dom urzędniczy o 12 mieszkaniach urzędniczych, 4) Transformator do przetwarzania prądu zmiennego na prąd stały. Pozatem przyłączono miasto do sieci elektrycznej, czerpiąc prąd z Pomorskiej Elektrowni Krajowej w Gródku, zakupiono ogrodnictwo za cenę 36.000 zł. i nieruchomości w obszarze 4 ha za cenę 36.000 zł., gdzie przystąpiono do budowy boiska, wykonano różne poważne inwestycje w zakładach miejskich i założono aleję nad brzegiem jeziora.

Miasto Chełmża posiada: rzeźnię, gazownię, światło elektryczne, wodociągi, kanalizację, gimnazjum, szkołę wydziałową, dwie szkoły powszechne. Mieszkańców 12.000.

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych przyznał Magistratowi m. Gąbina (wojew. Warszawskie) pożyczkę w wysokości zł. 20.000 na założenie składnicy materiałów strażackich. Już poprzednio tenże zakład udzielił wymienionemu miastu pożyczki 40.000 zł. na budowę remizy strażackiej. Pożyczki zwrotne w ciągu lat 5, oprocentowanie 4% rocznie.

Przedsiębiorstwa.

W dn. 12 marca r. b. odbyło się w Min. Spr. Wewn. posiedzenie komisji międzyministerialnej w sprawie udzielenia pomocy finansowej gminie m. Lublina, która zwróciła się do zainteresowanych władz o udzielenie jej pożyczki w kwocie zł. 1.040.000 na pokrycie zobowiązań krótkoterminowych powstałych z tytułu budowy elektrowni miejskiej oraz na dalszą rozbudowę tej elektrowni.

Komisja stanęła na stanowisku konieczności udzielenia Lublinowi powyższej pożyczki. Pożyczka ma być udzielona częściowo z Zakładów Ubezpieczeń częściowo zaś z B. G. K. Komisja uznała również za konieczne przeprowadzenie rewizji ustalonego w r. 1928 planu sanacyjnego dla miast ulenowskich, do których należy również i Lublin, ponieważ realizacja tego planu w praktyce napotkała na wielkie trudności.

Komunikacja.

Rada Miejska m. Równego na posiedzeniu z dn. 29.I r. b. udzieliła przedsiębiorcy prywatnemu zezwolenia na uruchomienie w obrębie miasta regularnej osobowej komunikacji autobusowej.

Opieka społeczna.

Kłęska bezrobocia daje się odczuć w nadzwyczaj przykry sposób we Wrześni. Bez pracy pozostaje około 500 bezrobotnych z których prawie połowa nie ma prawa do zasiłku z Państwowego Funduszu Bezrobocia. Chcąc przyjść z pomocą tej właśnie części bezrobotnych, postanowiły Korporacje miejskie wydawać środki żywnościowe i mały zasiłek pieniężny.

I tak otrzymują bezrobotni, mający na utrzymaniu:

a) 1 — 2 członków rodziny 2 — 3 boch. chleba, $\frac{1}{2}$ kg. słoniny, 1 kg. mąki i 1,50 zł.

b) 3 członków rodziny 4 boch. chleba, $\frac{3}{4}$ kg. słoniny, $1\frac{1}{2}$ kg. mąki i 3 zł. tyg.

c) 4 — 5 członków rodziny 5 — 6 boch. chleba, 1 kg. słoniny, 2 kg. mąki i 4,50 zł. tyg.

d) ponad 5 członków rodziny 7 boch. chleba, $1\frac{1}{4}$ kg. słoniny, $2\frac{1}{2}$ kg. mąki i 6 zł. tyg.

Pozatem zamówiono za pośrednictwem Województwa Poznańskiego 45 ton (3 wagony) węgla dla bezrobotnych.

III. Różne.

W dn. 15.I. b. r. złożony został do Sejmu wniosek posłów z klubu Chrześcijańskiej Demokracji (druk Sejmowy Nr. 649) w sprawie zaliczenia gmin wiejskich **Baligród** i **Lutowiska** (województwo lwowskie), ważnych ośrodków kulturalnych i ekonomicznych, do rzędu miast.

W osadzie **Lachowicze** (województwo nowogrodzkie) zawiązał się komitet dla uzyskania dla osady ustroju miejskiego. Odpowiedni wniosek został już przesłany przez Urząd Wojewódzki do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Podobną akcję rozwinęli mieszkańcy osiedli: **Osjaków**. (województwo łódzkie), **Jabłonowo** (woj. pomorskie), **Iwje** (woj. nowogrodzkie).

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 4.12.1929 r. (Dz. Ust. poz. 656) do miasta **Czortków**. (województwo tarnopolskie) przyłączone zostały gminy wiejskie **Czortków Stary** i **Wynanka**. Rozporządzenie wchodzi w życie z dn. 1.4.1930 r.

Magistrat m. **Limanowej** rozpoczął od dłuższego już czasu starania o przyłączenie do miasta gminy wiejskiej **Sowliny**.

Warszawskie Koło Związku Bibliotekarzy Polskich opracowało projekt ustawy o sieci bibliotek publicznych w całym kraju. Projekt nakłada obowiązek zakładania i utrzymywania bibliotek na samorządy (związki komunalne, gminy itd.), przyczem sieć bibliotek byłaby bardzo rozgałęziona. Celem ustawy jest podniesienie poziomu kultury społeczeństwa, pogłębienie jego świadomości obywatelskiej, oraz dostarczenie mu strawy... umysłowej przez udostępnienie dobrej książki.

Instytut Prawa Administracyjnego miasta Łodzi utworzony został uchwałą Magistratu miasta Łodzi z dnia 13 września 1928 roku, jako instytucja, mająca na celu pogłębianie wiedzy zawodowej w dziedzinie prawa administracyjnego wśród urzędników Zarządu miasta Łodzi oraz okolicznych związków komunalnych. Kierownikiem Instytutu został mianowany przez Magistrat prof. dr. **Tadeusz Hilarowicz**. Uczestnicy Instytutu byli wyłącznie urzędnikami samorządowymi Magistratu miasta Łodzi, Magistratu m. **Rudy Pabjanickiej**, Magistratu m. **Tuszyna**, Wydziału Powiatowego w **Łasku**, Magistratu m. **Konstantynowa**, Wydziału Powiatowego w **Brzezinach**, Magistratu m. **Tomaszowa**, Magistratu m. **Zgierza**, Wydziału Powiatowego Sejmiku Łódzkiego. Zebrania Instytutu odbyło się w roku 1928/29 — szesnaście (od października do czerwca) w sali posiedzeń Magistratu m. Łodzi.

Magistrat miasta Łodzi uchwałą z dnia 7 sierpnia 1929 roku postanowił nadal utrzymać tę instytucję. W roku 1929/30 ze względu na bardzo licznych uczestników zebrania Instytutu odbywają się w dwóch grupach, w sali Rady Miejskiej miasta Łodzi.

Jedna grupa obejmuje 137 uczestników, druga zaś 161 uczestników, a to z Magistratu miasta Łodzi, Magistratu m. **Łaska**, Magistratu m. **Aleksandrowa**, Magistratu m. **Brzezina**, Magistratu m. **Konstantynowa**, Magistratu m. **Tuszyna**, Magistratu m. **Ozorkowa**, Magistratu miasta **Rudy Pabjanickiej**, Magistratu m. **Zgierza**, Wydziału Powiatowego w **Łasku**, Wydziału Powiatowego w **Piotrkowie**, Wydziału Powiatowego w **Łodzi**, Nadleśnictwa **Brzezina**, Wydziału Powiatowego w **Brzezinach**, Urzędu gminy **Czarnocin**, Urzędu gminy **Chojny**, Urzędu gminy **Radogoszcz**, Urzędu gminy **Gospodarz**, Urzędu gminy **Nowosolna**, Urzędu gminy **Brus**, Urzędu gminy **Kruszów**.

IV. Kronika zagraniczna.

Rozwój Nowego Jorku

W marcu b. r. ukazał się ostatni rocznik statystyczny Nowego Jorku, którego dane ilustrują rozwój i znaczenie tego miasta-obrzymia.

W Nowym Jorku znajduje się więcej Włochów, niż w Rzymie i więcej Niemców, niż w Bremie, zaś dziesiąta część żydów całego świata. Ogółem mieszka w Nowym Jorku 2 miliony cudzoziemców na 5½ miliona mieszkańców (bez przedmieść).

Nowy Jork ma 5 największych mostów na świecie, ma 2.000 teatrów i kin oraz 1.500 świątyń wszystkich wyznań.

Nowy Jork posiada więcej abonentów telefonicznych, niż Londyn, Paryż, Rzym, Berlin i Piotrogród razem wzięte.

Przeciętnie co 13 minut zawiera się w Nowym Jorku ślub, co 6 minut przychodzi na świat dziecko, co 10 minut powstaje nowa firma, co 51 minut kładzie się fundamenty pod nowy dom.

Usuwanie i niszczenie odpadków w Paryżu.

Nowy zakład w Issy - les - Moulineaux zasadniczo składa się z rowu długości 150 mtr., przyjmującego odpadki; przenośników, doprowadzających odpadki do odpowiednich przyrządów; sit; pieców do spalania; przyrządów do gaszenia szlaki; cegielni, a wreszcie centrali elektrycznej.

Śmieci są dowożone do zakładu przez 250 samochodów ciężarowych o sile nośnej od 2500 do 3500 kg. i składane w rowie.

Operacja ta odbywa się z wielką szybkością, tak, że o 10-ej rano kończy się zupełnie. Wzdłuż rowu chodzą dźwigi mostowe, zaopatrzone w widły mechaniczne, które czerpią odpadki i podają je do przenośników. Stąd idą śmieci do bębnow segregujących, czyli cylindrów długości 4 metrów z przedziurawionymi ściankami.

Celem tych sit jest oddzielenie części drobniejszych, przeważnie popiołu. Sianie odbywa się tylko zimą; w lecie natomiast odbywa się suszenie odpadków, zawierających wtedy około 55 proc. wilgoci, a to w celu umożliwienia spalania ich.

Aparaty, służące do suszenia mają również formę cylindrów bardzo długich (25 mtr.). Krążą w nich gorące gazy z pieca, a wydajność ich jest tak duża, że 40 tonn śmieci może być osuszonych w ciągu godziny.

Gazy, wychodzące z cylindrów, są oczywiście przesycane kurzem i dlatego też przed wypuszczeniem w powietrze podlegają one przemywaniu, ze względów higienicznych.

Piece do spalania składają się z 2 grup po 4 przedziały. Umieszczone są z obu stron kotła. Pieców takich jest 6. Każdy przedział posiada u góry rynną, przez którą wpadają odpadki przywiezione przez wagonetki kolejki powietrznej. Każdy z pieców ogrzewa kocioł, dostarczający do 13.000 kg. pary na godzinę, pod ciśnieniem 18 atmosfer. Ponieważ palacze kotłów otrzymują premję za dobre funkcjonowanie, praca zakładu jest bez zarzutu.

Odpadki dają po spaleniu ogromną ilość żużla. Materiał ten, otrzymywany nieraz w blokach tonnowych, bywa rozbijany na mniejsze kawały, które, po przejściu przez trojaki młynki, zamieniają się w drobny żużel. Ten, zaś po przesianiu daje materiał trzech gatunków: drobny, używany przy wyrobie cegieł, średni, używany do betonu i gruby — układania na nasypach kolejowych.

Ciekawy jest tu wyrób cegieł.

Żużel, mianowicie, otrzymuje 5 — 7 proc. wapna, poczem idzie do formy, gdzie poddany jest ciśnieniu. Cegły, otrzymane w ten sposób uzyskują twardość pod działaniem pary gorącej o 10 atmosf. ciśnienia.

Jest to klasyczny sposób wyrobu cegieł.

krzemu - wapiennych, znany i wypróbowany oddawna.

Zakład zawiera 4 prasy, wydające do 2.000 cegieł na godzinę każda.

Para, otrzymana z kotłów opalanych odpadkami zasila 3 grupy turbogeneratorów o 6000 kilowatach każdy. Prąd otrzymany w ten sposób bywa przesyłany do sieci „Kompanji Elektrycznej“.

W roku ostatnim spalono tu 173.000 tonn

odpadków, otrzymując 28 milionów kilowat - godzin energii elektrycznej.

Wten sposób zakład spalania okazał się źródłem dochodów dla Paryża, mogąc wykorzystać w kilku kierunkach odpadki, co do których przez długi czas panowało przekonanie, że są one bezwartościowymi, a nawet wymagać muszą pewnych wydatków przy pozbywaniu się ich.

Poradnik.

Uprawnienia władzy nadzorczej w sprawach finansowych.

Pytanie: Jeden z magistratów zapytuje, czy wydział powiatowy jako władza nadzorcza jest uprawniony do uchylania względnie obniżania stawek podatkowych i opłat miejskich uchwalonych przez Radę Miejską, chociaż stawki te nie są wyższe od pobieranych przez inne gminy w tym samym powiecie.

Odpowiedź: Władza nadzorcza nie ma wogóle prawa obniżania, tembardziej zaś uchylania przysługujących ustawowo związkom komunalnym danin publicznych; może ona jedynie przy sposobności zatwierdzania tych danin, o ile one zatwierdzania wymagają, lub też przy sposobności zatwierdzania budżetu co do danin, które zatwierdzania nie wymagają, czynić zastrzeżenia co do ich wysokości i od uwzględnienia przez związek komunalny tych zastrzeżeń uzależnić swą zgodę na zatwierdzenie odnośnej daniny względnie budżetu. Przeciw takiej decyzji władzy nadzorczej przysługuje związkowi komunalnemu środek prawny odwołania w toku postępowania administracyjnego, a po bezskutecznem wyczerpaniu tego toku instancyj — prawo skargi do Najw. Tryb. Adm.

Szczegółowe wyjaśnienie tego zagadnienia — ob. str. 444 — 448 książki p. t. „Skarbowość Samorządu Terytorjalnego“ M. Porowskiego i tow.

Obsadzanie ulic drzewami.

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje, czy obowiązek sadzenia i opiekowania się drzewkami na ulicach miasta można nałożyć na właścicieli posesyj, przylegających do odpowiedniego odcinka ulicy, a to na mocy art. 18 ustawy o przepisach porządkowych na drogach publicznych w rozumieniu, iż ulica stanowi drogę publiczną, chodnik zaś nie stanowi przewidzianego art. 11 tejże ustawy 75 cm. pasa, przeznaczonego na sadzenie drzewek i składanie błota; względnie, czy Magistrat, posadziwszy na ulicy drzewka, może i na jakiej podstawie, obowiązek utrzymania tych drzewek włożyć na właścicieli przyległych nieruchomości.

Odpowiedź: Stosownie do przepisu ustępu drugiego art. 18 ustawy z dnia 7.X.1921 roku (Dz. Ust. Nr .89, poz .656) „sadzenie utrzymywanie i użytkowanie drzew przydrożnych należy do zarządów drogowych“, nie można zatem obowiązkiem sadzenia lub utrzymywania drzew przy ulicach miejskich obarczać właścicieli przyległych nieruchomości. Do takiego samego wniosku prowadzi treść rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dn. 30.XII.22 r. w przedmiocie sadzenia i utrzymywania drzew przydrożnych na drogach publicznych (Dz. Ust. Nr. 8, z r. 1923, poz. 51), jak i treść przepisów, — dotyczących obsadzenia dróg drzewami, wydanych przez Ministra Robót

Publicznych (Monitor Polski Nr. 25/1928 roku), jak wreszcie treść okólnika Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2.XI.1927 roku, Nr. Min. 453/27 w sprawie zastrzeżenia miast, miasteczek i wsi.

Przepis ustępu piątego wymienionego wyżej art. 18 ustawy z dn. 7.X.1921 r., w myśl którego właściciele gruntów przydrożnych mogą być w pewnych wypadkach zobowiązani do sadzenia i utrzymywania drzew, nie stosuje się do ulic miejskich.

W sprawie opłat od umów o przeniesienie własności nieruchomości.

Pytanie: Magistrat zapytuje, czy istnieje podstawa prawna do umorzenia podatku aljenacyjnego od kupna przez gminę żydowską placu, przeznaczonego na cmentarz.

Odpowiedź: Komunalna opłata od umów o przeniesienie własności nieruchomości (t. zw. podatek aljenacyjny) jakkolwiek zalicza się do rzędu samoistnych podatków komunalnych, może być pobrana — stosownie do art. 13 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, znówelizowanego art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.III.1928 roku (Dz. U. Nr. 36, poz. 335) — do wysokości 50% państwowej opłaty stempłowej, przypadającej od tych umów. Wynika z tego, że opłata ta może być pobrana tylko wtedy, gdy odnośna umowa podlega opłacie stempłowej. Ponieważ jednakże opłata ta, jak wspomniano, ma charakter samoistnego podatku komunalnego, przeto związek komunalny władny jest zarówno w statucie tej opłaty, jak i przy jej poborze, stosować ulgi aż do zwolnienia włącznie także i w tych wypadkach, gdy umowa podlega państwowej opłacie stempłowej.

Zwrot podatku ładunkowego.

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje: „czy pobrany na rzecz miasta podatek od ładunków kolejowych podlega zwrotowi w

wypadku udowodnienia przez płatnika, że towar dostarczony dla niego kolejną został z powrotem zwrócony?”.

Odpowiedź: Jeżeli towar, od którego odpłacono podatek ładunkowy, został przez jego odbiorcę zwrócony nadawcy, to podatek podlega zwrotowi w myśl przepisu ostatniego zdania p. 2 ustępu V rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 23.IX.29 r. (Dz. U. Nr. 67, poz. 521).

Należności za stawienictwo w sądzie w charakterze świadka lub rzeczoznawcy.

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje: „czy sądy polskie obowiązane są wypłacać djety pracownikom samorządowym,żywianym przez sądy w charakterze świadków lub rzeczoznawców, oraz w jakiej wysokości?”.

Odpowiedź: W myśl art. 567 Kodeksu Postępowania Karnego, ogłoszonego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19.III.28 r. (Dz. U. Nr. 33, poz. 313) świadkom i rzeczoznawcom należy się zwrot niezbędnych kosztów przejazdu i strawne tylko wtedy, gdy odległość miejsca ich zamieszkania od sądu wynosi więcej, niż 15 km.

Stosownie do art. 568 wynagrodzenie za utracony wskutek stawienictwa zarobek należy się tylko żyjącym z dziennego zarobku.

Według art. 570 o należności powyższe, należy się zgłosić niezwłocznie po wykonaniu obowiązku stawienictwa w sądzie, a w wypadku wezwania na rozprawę — najpóźniej nazajutrz po rozprawie; w przeciwnym razie należność przepada, o czym sąd powinien odnośnie osoby uprzedzić.

Karanie za wypuszczanie na ulicę zwierząt domowych bez dozoru.

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje, czy rozporządzenie Min. Rob. Publ. i Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 26.VI.24 r. o

używaniu i ochronie dróg dotyczy również ulic miejskich i czy w związku z tem rozporządzeniem można — na podstawie ustawy z dn. 7.X.21 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych — karać za wypuszczanie na ulicę zwierząt domowych bez dozoru.

Odpowiedź: Par. 29 Rozporządzenia Min. Robót Publicznych i Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 26.VI.24 r. (Dz. U. Nr. 61, poz. 611) zabrania wypuszczać na drogi zwierzęta i ptactwo domowe.

W myśl § 57 powyższego rozporządzenia, winni przekroczenia jego przepisów, będą karani w myśl postanowienia z dnia 7.X.21 r. (Dz. U. Nr. 89, poz. 656) o ile dane wykroczenie nie podlega surowszej karze.

Wreszcie według § 2 tegoż rozporządzenia przepisy jego z wyjątkiem zawartych w §§ 39 — 55, stosują się do wszelkiego rodzaju dróg publicznych bez względu na to, w czym zarządzie się znajdują, oraz z jakich funduszy są utrzymywane; stosują się one zatem i do ulic miejskich.

Egzekucja należności podatkowych.

Pytanie: Magistrat zapytuje, jakie kroki można przedsięwziąć dla ściągnięcia należności podatkowych przeciw płatnikowi, który nie posiada żadnych ruchomości, ani dochodów, podlegających sekwestrowi, a ma jedynie majątek nieruchomy, nie przynoszący zysku.

Odpowiedź: W myśl ustępu drugiego § 13 Instrukcji Egzekucyjnej (Dz. Urz. Min. Skarbu z r. 1926, Nr. 15, poz. 168), która ma analogiczne zastosowanie do egzekucji danin komunalnych, należy zaniechać egzekucji, jeżeli bezwzględne ściągnięcie należności spowodować może ruinę gospodarczą płatnika. Jeżeli więc płatnik nie posiada żadnych ruchomości ani dochodów, któreby podpadać mogły sekwestrowi, a posiada tylko nieruchomość, nie przynoszącą zysku, to — chociaż teoretycznie można egzekucję skierować na tę nieruchomość

(w drodze sądowej) — jednakże w myśl powyższego przepisu, należy tej egzekucji zaniechać, jeżeli wspomniana nieruchomość daje jednak pewne dochody płatnikowi i stanowi podstawę jego bytu. Należy się tu jeszcze liczyć i z tą okolicznością, że z chwilą pozbawienia płatnika tej nieruchomości mógłby na gminę spaść obowiązek świadczenia na jego rzecz kosztów opieki.

Podatek ładunkowy od ryżu.

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje, czy należy stosować wymiar miejskiego podatku od przywiezionego koleją ryżu łuszczonego w krajowych łuszczarniach do rodzaju towarów wyszczególnionych pod pozycją 4 § 4 statutu wzorowego o podatku od towarów przywożonych drogami żelaznymi i na jakiej podstawie.

Odpowiedź: Czwartem z rzędu i narazie ostatniem rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 23.IX.1929 r. (Dz. Ust. Nr. 67, poz. 521), regulującym stawki podatku ładunkowego, ryż zrównany został z kaszą i wymieniony w p. 8 ustępu IV § 1 tegoż rozporządzenia. Stawki, ustalone w ustępie IV, obowiązują jednakże tylko dla ryżu surowego.

Czy dzierżawca gruntów kościelnych może być pociągany do powinności szarwarkowej i podwodowej.

Pytanie: Jeden z Magistratów b. Król. Kongr. zapytuje, czy dzierżawca gruntów kościelnych może być pociągany do powinności szarwarkowej i podwodowej.

Odpowiedź: Stosownie do art. 30 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. Ust. z r. 1921 Nr. 6, poz. 32) do świadczeń drogowych w naturze (t. zw. szarwarku) mogą być pociągani wszyscy mieszkańcy gmin, opłacający podatki bezpośrednie, w stosunku do wysokości opłacanych przez nich podatków bezpośrednich. Z przepisu tego wynika, iż z tytułu dzierżawienia

gruntów kościelnych. wolnych od podatku gruntowego, dzierżawca nie jest obowiązany do świadczeń drogowych w naturze.

Natomiast obowiązujące przepisy nie stoją na przeszkodzie pociąganiu dzierżawców gruntów kościelnych do powinności podwodowej, o ile posiadają środki przewozowe.

Ściąganie podatków innych związków komunalnych oraz należności gmin wyznaniowych.

Pytanie: Magistrat m. X. zapytuje, czy ma obowiązek ściągać należności podatkowe innych gmin wiejskich i miejskich oraz składki gmin wyznaniowych, w danym zaś razie — czy ma to czynić bezpłatnie, czy też za wynagrodzeniem, ewentualnie jakim?

Odpowiedź: Należności podatkowe innych związków komunalnych powinny gminy miejskie egzekwować — na zasadzie wzajemności — stosownie do okólnika Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 12.VII.24 r. Nr. 81 (ob. str. 154 książki p. t. „Skarbowość Samorządu Terytorjalnego w Polsce“). Za ściąganie tych należności gminy pobierają na swoją rzecz opłaty i koszty egzekucyjne.

Natomiast niema przepisów, któreby związki komunalne na terenie b. zaboru rosyjskiego zobowiązywały do egzekwowania narówni z daninami publicznymi jakichkolwiek należności gmin wyznaniowych, chrześcijańskich, czy żydowskich. Poza daninami komunalnymi i niektórymi daninami państwowymi, obowiązane są gminy ściągać — wedle zasad rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.III.28 r. (Dz. U. Nr. 36, poz. 342) — tylko takie należności, którym odnośne przepisy przyznają prawo ściągalskości w trybie administracyjnym, a odnośny tytuł egzekucyjny zaopatrzone zostanie rygiorem wykonalności przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Przeniesienie drogi z kategorii dróg powiatowych do kategorii dróg gminnych.

Pytanie: Magistrat m. X. zapytuje, czy wydział powiatowy, do którego należała droga łącząca się ze stacją kolejową i który nią przez kilka lat administrował, a obecnie postanowił ją uznać za drogę gminną, ale Magistratu o tem oficjalnie nie powiadomił, ma prawo zmuszać gminę do reparacji tej drogi przy pomocy szarwarku i czy wogóle gmina jest obowiązana przyjąć tę drogę w swoją administrację.

Odpowiedź: Pozbawienie drogi charakteru drogi powiatowej, przyznanego jej poprzednio, nastąpić może — w myśl p. 3 art. 4 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. Ust. z r. 1921, Nr. 6, poz. 32) — na podstawie uchwały sejmiku powiatowego. Jeżeli droga ta miałaby być następnie zaliczona do kategorii dróg gminnych, to gmina musiałaby najpierw być powiadomiona o powyższej uchwale sejmiku powiatowego, potem zaś powziąć prawomocną uchwałę o zaliczeniu tej drogi do dróg gminnych. Przed załatwieniem tych formalności gmina nie ma podstawy prawnej do wprowadzania szarwarku na tej drodze i wydział powiatowy nie może jej do tego zmusić. Przeciwno odnośnym zarządzeniom wydziału powiatowego, Magistratowi przysługuje oczywiście prawo wniesienia odwołania do Wojewody za pośrednictwem tegoż Wydziału Powiatowego.

W niniejszym wypadku należałoby się nadto zastanowić, czy droga ta, łącząca gminę ze stacją kolejową, nie posiada charakteru dojazdu kolejowego; koszty budowy i utrzymania takich dróg dojazdowych pokrywa w 1/3 przedsiębiorstwo kolejowe (art. 20 wymienionej wyżej ustawy

Jak urządzić i przeprowadzić należy plebiscyt prohibicyjny przeciwko alkoholowi?

Pytanie: Jeden z Magistratów zapytuje, jakie kroki należy przedsięwziąć celem

wprowadzenia w gminie zakazu sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych.

Odpowiedź:

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1920 roku (Dz. U. Nr. 37, poz. 210), o ograniczeniach w sprzedaży napojów alkoholowych, przyznała samorządowym związkom wielkie uprawnienia.

Na mocy art. 1 i 4-ej ustawy gminy wiejskie i miejskie mają przyznaną władzę uchwalania całkowitego zakazu sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych. Podobną władzę posiada też „powiatowa władza komunalna“, albowiem może ona taki zakaz rozszerzyć na cały powiat samorządowy. Atoli rozszerzenia tego zakazu na cały powiat może ona dokonać dopiero wówczas, gdy dwie trzecie ogólnej ilości gmin w powiecie obejmujących nie mniej niż połowę ludności powiatu, u siebie taki zakaz uchwala. Z tego wynika, że głównym czynnikiem, decydującym o zakazie sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych są gminy.

Wolę swą w tym kierunku przeprowadzają gminy w drodze powszechnego głosowania czyli plebiscytu zwykłą większością głosów. Zarządzenie plebiscytu dokonane być może albo przez samą gminę (magistrat) z własnej inicjatywy, albo też dokonane być musi na żądanie piśmienne przynajmniej jednej dziesiątej części mieszkańców gminy, którzy ukończyli lat 21.

Petycja winna być wniesiona do zarządu gminy (magistratu), który obowiązany jest najdalej w ciągu czterech tygodni od daty wniesienia petycji zarządzić głosowanie (plebiscyt). Głosowanie odbyć się powinno w dniu świątecznym, czyli w niedzielę i święto kościelne uznane przez państwo.

Bliższe szczegóły dotyczące wykonania art. 4 ustawy antyalkoholowej zawiera rozporządzenie wykonawcze Ministra Zdrowia

Publicznego z 2-go czerwca 1922 Dz. Nr. 51, poz. 462.

Według tego rozporządzenia całkowity zakaz sprzedawania i podawania napojów alkoholowych w danej gminie może nastąpić na podstawie powszechnego głosowania.

Głosowanie odbywa się: a) na zasadach obowiązujących przy wyborach do Sejmu, b) na podstawie ostatnich list wyborczych do Sejmu, wreszcie c) zaskarżenie uchwały odbywa się w trybie przewidzianym przez ustawę o wyborach do Sejmu. Innych szczegółów rozporządzenie to nie przewiduje.

Zażalenia przeciw uchwałom plebiscytowym nie mają mocy wstrzymującej. Orzekł to Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 27-go kwietnia 1925 l. rej. 1876/24. Władze administracyjne i skarbowe obowiązane są cofnąć koncesje bez względu na to, czy zażalenia przeciw uchwałom plebiscytowym zostały lub nie zostały załatwione przez Sąd Najwyższy.

Plebiscyt należy ogłosić sposobem w gminie praktykowanym. W ogłoszeniach należy podać: 1) kto jest uprawniony do głosowania, 2) kiedy odbędzie się plebiscyt i 3) gdzie się odbędzie, oraz w 4) jaki sposób można wnieść odwołanie od uchwały plebiscytowej. W pouczeniu należy zaznaczyć, że głosuje się kartkami z białego papieru, na których wypisuje się słowo „tak“ lub „nie“, oraz że słowo „tak“ oznaczać będzie, że głosuje się za zakazem sprzedaży i wyszynku alkoholu, zaś słowo „nie“, że głosuje się przeciw wydaniu zakazu. Głosowanie należy prowadzić od godziny 8 rano do godziny 10 wieczorem. Zarząd gminy (magistrat) stanowi komisję plebiscytową.

Jeżeli po zamknięciu głosowania okaże się, iż większość oddała głosy za wydaniem zakazu sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych, winien być zakaz ten przez Zarząd gminy (magistrat) ogłoszony w sposób przyjęty w danej miejscowości.

Z ostatniej chwili.

Komisja do Rozdziału Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego przy Polskim Banku Komunalnym przyznała na posiedzeniu w dniu 28 marca b.r. następujące pożyczki.

m. Wilejce	35.000 zł.
m. Borysławowi	30.000 „
m. Końskim	50.000 „
m. Włodawie.	25.000 „

Rozpatrzenie podań miast Zamościa i Turka odłożono do następnego posiedzenia.

Pozatem odroczone spłaty pożyczek następującym miastom: Stolin, Kielce, Białystok, Święciany, Piaseczno, Ostróg, Tomaszów Mazowiecki, Rypin, Lublin i Dąbrowa Górnicza,

Głosy prasy.

„Samorząd” z dn. 16 marca r. b. P. Waclaw Gajewski w artykule „Błędne tendencje Dyrekcji P. Z. U. W. w sposób doskonałe uargumentowany, przeprowadza polemikę z p. dr. Horowitsem w kwestji gromadzenia przez Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych sum przeznaczonych na odszkodowania pogorzelowe, prowadzenie akcji zapobiegawczej, kapitał zakładowy i fundusz pożyczek ulgowych. Wobec ujawniających się w łonie Dyrekcji Zakładu tendencji do powiększania kapitału zakładowego Zakładu kosztem sum przeznaczonych na akcję przeciwożniową i na zasilki zwrotne, jak również kosztem funduszu pożyczek ulgowych, autor staje na stanowisku obrony stanu dotychczasowego (odnośnie gromadzenia sum przez Zakład) — stanu, opartego na prawie i uregulowanego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej — „przed niezrozumiałemi próbami ze strony Dyrekcji” czynienia zmian... wbrew przepisom.

P. Gajewski pisze: bronię sum przeznaczonych na akcję przeciwożniową, a między niemi na zasilki zwrotne, gdyż stanowią one wielką pomoc dla związków samorządowych w przeprowadzeniu koniecznych inwestycji dla walki z ogniem (studnie, wodociągi, budowa remiz, automobilizacja ta-

boru itd.) i nie chce, by wbrew woli Rady, sumy na ten cel powiększały kapitał zapasowy i fundusz pożyczek ulgowych, który niesłusznie chciała Dyrekcja zmniejszyć o 5.000.000 zł. na korzyść kapitału zapasowego, wbrew wyraźnemu przepisowi prawa i intencji ustawodawcy, wreszcie bronię i bronić będę wszystkich tych funduszy, występując przeciw zwiększającym się wydatkom administracyjnym, przez co zmniejszają się nadwyżki, a w rezultacie tak kapitał zapasowy, jak i fundusz pożyczek ulgowych.

W tym samym numerze „Samorządu,” jest omówiony najświeższy projekt ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym. Jak wiadomo projekt ten odbiera samorządom pewne uprawnienia podatkowe i równocześnie nakłada na te samorzady obowiązek wymiaru i poboru opłat od pojazdów mechanicznych.

Wporuszonej sprawie „Samorząd” pisze: Sprawą, objętą rozwiniętym wyżej projektem zajmie się niewątpliwie Biuro Zjazdów Samorządu Ziemskiego oraz Związek Miast Polskich. W tem miejscu można już jednakże zauważyć, że — z punktu widzenia samorządowego — w projekcie uderzają dwie jego zasadnicze wady, w szczególności: brak dostatecznego ekwiwalentu dla

związków komunalnych za kilka odbieranych im uprawnień podatkowych i brak wynagrodzenia dla związków komunalnych za czynności „związane z wymiarem i poborem państwowej opłaty od pojazdów mechanicznych, które to czynności przysporzą im dużo pracy i kosztów”.

W następnym numerze „Samorząd Miejski” zajmie się tą sprawą i omówi szczegółowo z punktu widzenia interesów miast projektowaną ustawę o Państwowym Funduszu Drogowym.

„Orędownik Samorządu” organ gmin województwa Śląskiego, p. Marjan Namysła w numerze z dn. 10 marca r. b. porusza najbardziej aktualną sprawę mianowicie kwestję celowego oszczędzania dla wzmocnienia ruchu budowlanego.

Autor wytyka błędy obowiązującej ustawy o ochronie lokatorów, zaleca ogólną politykę terenową, jak również standaryzację budowli przez wprowadzenie jednolitego rozmiaru drzwi, okien i ubikacji. Zdaniem p. Namysła komunalne kasy oszczędności winny się zająć gromadzeniem oszczędności na cele budowlane.

Oszczędzanie to zdaniem autora winno być kolektywne.

„Jeżeli uda nam się w pierwszym roku zdobyć chociażby 200 reflektantów, którzyby zdobyli się na oszczędzanie miesięcznie powiedzmy po 150 zł., to w pierwszym roku nie uwzględniając odsetek i przyrostu kapitału, stałaby do dyspozycji kolektywnie już kwota, wynosząca $200 \times 12 \times 150$, czyli okragło 360,000 zł. która to suma wystarczyłaby już na wybudowanie nawet kilkunastu domów”.

Komunalna kasa oszczędności otwierałaby specjalne konta oszczędnościowe dla celów budowlanych. Zdaniem p. Namysła miałyby one tworzyć również kolektywność przez łączenie się pod egidą związku banków komunalnych.

Po oszczędzeniu 25% sumy ogólnych kosztów budowy wraz z parcelą oszczędza-

jący miałby możliwość uzyskania z danej kasy oszczędności pożyczki w formie długoterminowego kredytu hipotecznego, „którego spłata odbywać się będzie nieprzerwanie w formie składanych dotąd oszczędności”.

„Kurjer Warszawski” z dnia 21.III r. b. ogłasza artykuł pod tytułem „Czas uzdrowić gospodarkę samorządu”, w którym autor bije na alarm z powodu ciągle pogarszającego się stanu finansowego samorządu. Artykuł nawiązuje do okólnika p. Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 21.II r. b., w którym p. Minister zaleca stosowanie jaknajdalej posuniętej oszczędności w gospodarce samorządu. Autor stwierdza, bardzo słusznie, że stosowanie oszczędności musi mieć zakreślone pewne granice, poza które bez szkody dla samej gospodarki samorządu, wyjść nie może. Zresztą samo oszczędzanie nie uzdrowi fatalnego stanu finansów samorządu. Autor wyraża przekonanie, że władze nadzorcze nie poprzestaną na zalecaniu samorządom jedynie oszczędności. Chodzi tu narazie o minimalne załatwienie sprawy — mianowicie o przywrócenie samorządowi tych uprawnień finansowych, które posiadał on jeszcze przed włożeniem na niego różnych kosztownych obowiązków ustawowych, a które to uprawnienia zostały przejęte przez Skarb Państwa. Przejęcie tych uprawnień przez Skarb równoznaczne jest z obciążeniem dohodów samorządu o 80 milj. zł. Pozatem wyroki Trybunału Administracyjnego również w pewnej mierze zredukowały dochody samorządu.

Wreszcie rząd zaprojektował reformę podatku przemysłowego, która znowu ograniczy dochody samorządu.

Autor artykułu kończy:

„Wspominając o tem wszystkim, nie chcemy, oczywiście, przez to powiedzieć, że Najwyższy Trybunał Administracyjny nie powinien był wydawać takich wyroków, jakie wydał, że nie powinno się wprowadzać

ułek do podatku przemysłowego, że nie należy wogóle rozszerzać obowiązków samorządu. Pragniemy natomiast podkreślić to, że władze kierownicze powinny dbać nie tylko o równowagę budżetu państwa, lecz czuwać w równej mierze nad równowagą między ustawowymi zadaniami samorządu, a jego dochodami.

Zapominanie o tem prowadzi prosta dro-

ga do dezorganizacji gospodarki samorządu.

Czas już wielki do znalezienia środków naprawy finansów samorządu, przywrócenia równowagi między ustawowymi obowiązkami samorządu i jego dochodami i dania samorządom możliwości wybrnięcia z obecnej ciężkiej sytuacji“.

Biblijografia.

Wyszedł z druku Nr. 1 — 2 „Biuletynu Urzędniczego“ (Warszawa, styczeń — luty 1930 rok). Wstępne uwagi o „Syndykaliźmie urzędniczym“ mają charakter aktualny. Niemniej doniosłem jest domaganie się ograniczeń w przesadnie swobodnem stosowaniu zwolnień od studjów („Ponowna prośba“). W artykule p. t. „Cel a metoda“ omówiono krytycznie działalność Komisji dla usprawnienia administracji publicznej, o ile chodzi o podział administracyjny Państwa. Dr. K. Windakiewicz podaje w dalszym ciągu zajmującą rozprawę „O urzędach honorowych i zawodowych“. J. Aker snuje rozważania „O sprawie dekoncentracji“. A. Bardzki opracował „Wpływ sposobu rozwiązania stosunku służbowego na prawa emerytalne“. A. Longchamps omawia temat: „Udział urzędników w pracy społecznej“. O ustawodawstwie morskiem pisze Dr. Władysław Sowiński, zaś dr. Jerzy Pogonowski daje historyczną notatkę: „Projekt króla Jerzego z Podjebrad“. „Przegląd prasy“ urzędniczej, innej i codziennej omawia wiele przejawów życia nie tylko urzędniczego. „Książki nadesłane“, „Ruch służbowy“ i sprawy organizacyjne uzupełniają zeszyt, który pozatem stawia prawnikom nowe pytania w dziale „Quaestiones“.

Insp. Stanisław Tomaszewicz: Zarys zasad naukowej organizacji pracy oraz ich zastosowanie w biurowości. System bezdziennikowy. (Wydawnictwo Biblioteki Województwa Warszawskiego, Warszawa, Al. Ujazdowskie 5).

Zasady naukowej organizacji pracy w ostatnich czasach coraz większe mają zastosowanie w każdej dziedzinie i gałęzi życia. Na terenie Województwa Warszawskiego jak również na terenie kilku innych województw, zastosowano wymienione zasady w biurowości urzędów państwowych, samorządowych oraz kilku magistratów.

W ostatnich dniach ukazała się pierwsza w tej dziedzinie książka Inspektora Starostw Stanisława Tomaszewicza, która z jednej strony w sposób jasny i popularny zapoznaje czytelnika z całokształtem teorii zasad naukowej organizacji pracy, z drugiej zaś strony przedstawia jak należy zorganizować biurowość na zasadach naukowych t. zw. systemem bezdziennikowym.

Praca ta w samorządach miejskich może być wykorzystana nie tylko jako literatura naukowa, lecz również jako instrukcja wzorowej biurowości.

Książka ta jest również do nabycia w administracji „Samorządu Miejskiego“ w cenie zł. 6, bez kosztów przesyłki pocztowej.

Komunikaty.

Kurs Bibliotekarski.

Poradnia Biblioteczna Warszawskiego Koła Związku Bibliotekarzy Polskich organizuje z zasilku Ministerstwa W. R. i O. P. miesięczny **Kurs Bibliotekarski** w czasie od 8 maja do 8 czerwca b. r. Kurs przeznaczony jest dla czynnych już pracowników bibliotek ogólnokształcących miejskich i wiejskich, referentów oświatowych przy wydziałach powiatowych oraz poważnych kandydatów do pracy w bibliotekach ogólnokształcących, którzy posiadają co najmniej 6-miesięczną, całodzienną praktykę biblioteczną oraz pewne wyrobienie w dziedzinie pracy społeczno - oświatowej.

Minimum wykształcenia — w zakresie ukończonej szkoły średniej.

Program kursu obejmuje 54 godziny wykładów i 76 godzin ćwiczeń praktycznych, repetycji i zwiedzań. Uczestnicy kursu, którzy przesłuchają wszystkie wykłady i odrobnią ćwiczenia, otrzymają zaświadczenie z przesłuchania kursu.

Kurs jest bezpłatny. Liczba uczestników ograniczona do 30.

Dla umożliwienia pobytu w Warszawie kandydatom zamiejscowym Ministerstwo W. R. i O. P. udziela stypendjów w wysokości 150 zł. na osobę. Liczba stypendjów ściśle ograniczona. Pierwszeństwo w otrzymaniu stypendjum mają kandydaci, delegowani przez zrzeszenia oświatowe i **samorządy terytorjalne**. Ministerstwo W. R. i O. P. zaznacza, że bibliotekarze, którzy są czynnymi nauczycielami publicznych szkół powszechnych, szkół średnich i seminarjów nauczycielskich, nie będą mogli korzystać z urlopu w celu wzięcia udziału w kursie.

Podania z dołączeniem kopij świadectw szkolnych oraz krótkiego życiorysu, własnoręcznie napisanego, należy składać do dnia 20 kwietnia b. r. w lokalu **Poradni Bibliotecznej**. Ubiegający się o stypendja muszą załączyć równocześnie specjalne podania. Poradnia będzie się starała ułatwić kandydatom z prowincji znalezienie pomieszczenia na czas trwania kursu. Życzenia w tej sprawie należy zaznaczać w podaniu.

Osoby, przyjęte na kurs, otrzymują zawiadomienie pisemne i szczegółowy program.

Wszelkich informacji, dotyczących kursu, udziela Poradnia Biblioteczna we wtorki, czwartki i soboty od godz. 9 do 11 rano.

Adres Poradni: Warszawa, ul. Hoża 74. Tel. 430-93.

OGŁOSZENIE O PRZETARGU.

Sekcja Techniczna Magistratu miasta Wilna ogłasza przetarg nieograniczony na wykonanie urządzeń wodociągowo - kanalizacyjnych i oświetlenia elektrycznego w Domu Robotniczym na Pióromoncie, w Wilnie.

Warunki przetargu, ślepe kosztorysy otrzymać można za zwrotem kosztów ich sporządzenia w kancelarii Sekcji Technicznej Magistratu ul. Dominikańska 2, II piętro, pokój Nr. 52.

Przetarg na każdy rodzaj robót odbędzie się osobno i oferty należy składać w oddzielnych kopertach:

- a) na instalację kanalizacyjną i wodociągową na Pióromoncie,
- b) na instalację oświetlenia elektrycznego na Pióromoncie.

Oferty będą rozpatrywane osobno na każdą z wymienionych robót.

Oferty wypełnione składać należy w zalakowanych kopertach z napisem „Oferta na wykonanie (wymienić rodzaj roboty)” w Kancelarii Sekcji Technicznej Magistratu wraz z kwitem Kasy Miejskiej o wpłaceniu wadium przetargowego w wysokości 3% oferowanej sumy do dnia 7.IV.1930 r. godz. 10 rano.

Komisyjne otwarcie kopert nastąpi dn. 7.IV. b. r. o godz. 12-ej w południe, poczem na najbliższym posiedzeniu Magistratu zapadnie odnośna uchwała.

Magistrat zastrzega sobie prawo wolnego wyboru oferenta, kierując się w wyborze kwalifikacjami fachowymi i stopniem gwarancji finansowej firmy, jak również nieuwzględnienia żadnej z ofert zwiększenia lub zmniejszenia ilości robót, lub całkowitego ich zaniechania.

Magistrat miasta Wilna.

SAMORZĄDOM MIEJSKIM POLECAM SIĘ DO DOSTAWY
WSZELKICH ODLEWÓW KANALIZACYJNYCH Z WŁASNEJ
ODLEWNI PO CENACH BEZKONKURENCYJNYCH

JAN WOJTALLA

FABRYKA MASZYN, ODLEWNIĄ ŻELAZA I METALI
WODZISŁAW ŚL.

Tępienie szczurów przeprowadzajcie jedynie na na- **RATYNA I RATYNINA**
ukowych podstawach opartym i pewnym środkiem **Morem szczurzym**
a tępienie myszy polnych i domowych **MOREM MYSIM.**

Prospekty i pouczenia bezpłatnie.

„SEROVAC“ Lwów, Senatorska 5. Telef. 1-07.

Wytwórnia szczepionek i surowic.
